

บทที่ 5

สรุป การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นโดยใช้บ้านและโรงเรียนเป็นฐาน และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบด้วยการเปรียบเทียบผลการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบและความแตกต่างภายในกลุ่มทดลองด้านการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคม สมมุติฐานการวิจัย มี 2 ข้อ ได้แก่ (1) เด็กทั้งที่มีภาวะสมาธิสั้นกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคม หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ (2) เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคม สูงกว่าก่อนการทดลอง ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนารูปแบบการให้ความช่วยเหลือและประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะนอนพารามเมตริก โดยใช้ Mann-Whitney U test และ Wilcoxon Signed Rank test ได้ผลวิจัยดังนี้

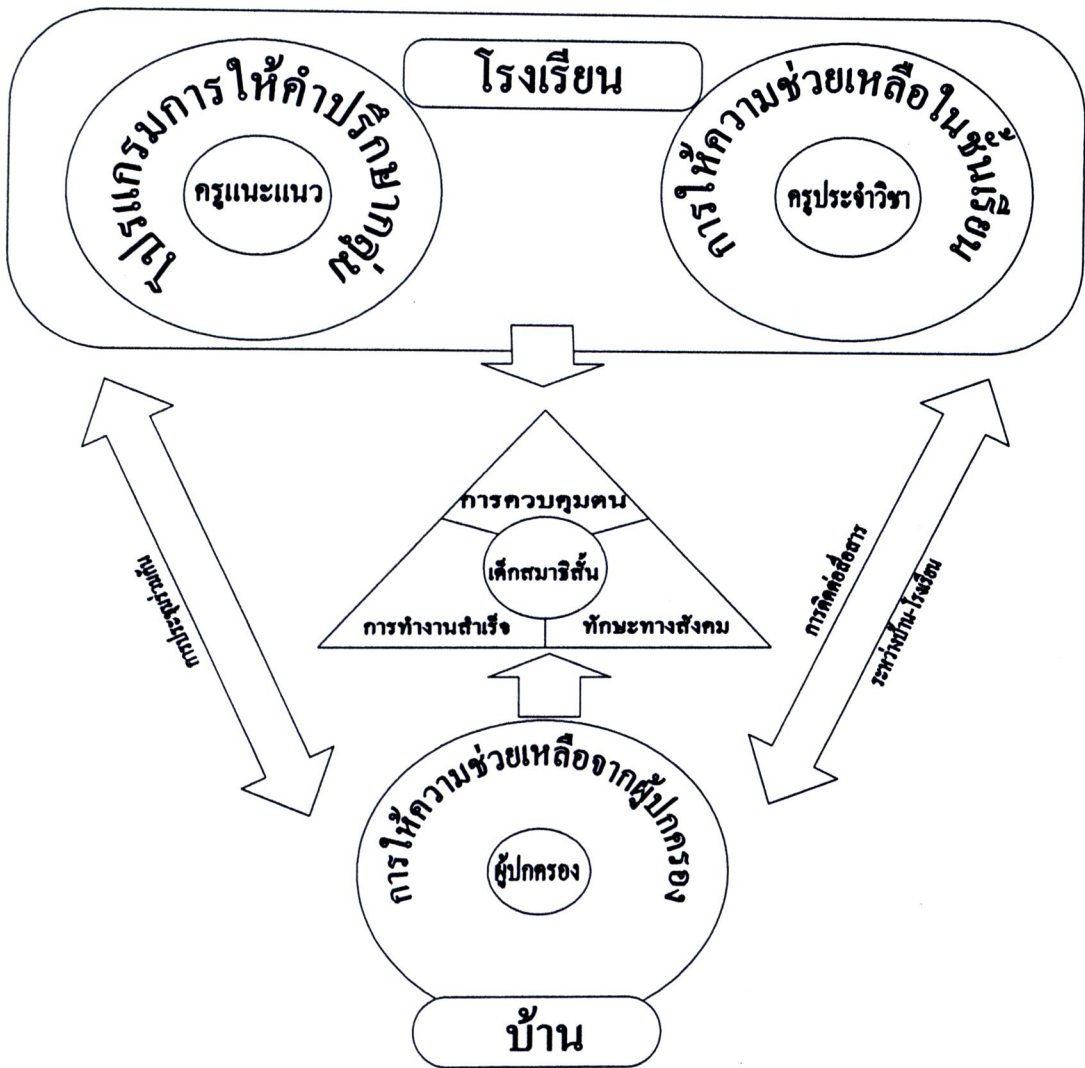
สรุปผลการวิจัย

สรุปผลได้ตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐาน

สรุปผลได้ตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐาน ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการให้ความช่วยเหลือเด็กไทยที่มีภาวะสมาธิสั้นโดยใช้บ้านและโรงเรียนเป็นฐาน พบว่า มีองค์ประกอบหลัก คือ การอบรมเลี้ยงดูจากผู้ปกครองที่มีความรู้ความเข้าใจสภาพการณ์ของสมาธิสั้น และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของเด็กได้สอดคล้องกับบริบท โดยมีบทบาทสำคัญ คือ การให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ผ่านการสื่อสารด้วยวาจา การ์ดสื่อสาร และการประชุม เพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกับโรงเรียน โดยครูทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นด้านการเรียน

มีการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม ให้เอื้ออำนวยกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น และในส่วนของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นจะต้องได้รับความช่วยเหลือโดยตรงจากครูประจำชั้น หรือครูแนะแนว เพื่อจัดบริการให้คำปรึกษากลุ่ม หรือรายบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น บริการดังกล่าวนี้จะช่วยให้เด็กได้ตระหนักถึงภาวะสมาธิสั้นที่ส่งผลต่อการเรียนและพฤติกรรม ทั้งนี้รูปแบบดังกล่าวนี้ ดังแสดงในภาพ 12

ภาพ 12 รูปแบบการให้ความช่วยเหลือ

จากภาพ 11 จะเห็นได้ว่าในส่วนของโรงเรียนแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ครูแนะแนว และครูประจำวิชา โดยที่ครูแนะแนว หรือครูประจำชั้นให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นด้วยการให้คำปรึกษา เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและรับรู้ภาวะสมาธิสั้น พร้อมทั้งจะเผชิญปัญหาที่ตนประสบ ส่วนครูประจำวิชาให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ตลอดจนร่วมมือกับผู้ปกครองในการปรับพฤติกรรม ส่วนผู้ปกครองทำหน้าที่ให้การดูแลเรื่องการอบรมเลี้ยงดู และปรับพฤติกรรมร่วมกับโรงเรียน ทั้ง 2 ฝ่ายต่างมีบทบาท หน้าที่ของตน และทำงานร่วมกัน ทั้งนี้ได้แสดงรายละเอียดเป็นตัวอย่าง ดังข้อมูลในตาราง 13

บทบาทของครูและผู้ปกครองร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ดังข้อมูลในตาราง 13

ตัวอย่างบทบาทของครูและผู้ปกครองร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

พฤติกรรมเด็กที่มี ภาวะสมาธิสั้นที่ ต้องการปรับปรุง	ผู้ปกครอง		ครู		นักเรียน
	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	
1. การทำงานสำเร็จ	1.1 ปลุกฝัง วินัย	1.1.1 กวดขันการบ้าน 1.1.2 มอบหน้าที่ให้ รับผิดชอบ เช่น รดน้ำต้นไม้ กรอกน้ำใส่ตู้เย็น ให้อาหารสัตว์- เลี้ยง จักรเย็บผ้า- นักเรียนทุกวัน	1.1 หลักการ สอนเด็ก สมาธิสั้น	1.1.1 ลดปริมาณงาน 1.1.2 ใช้เวลาเป็นเกณฑ์ ในการกำหนดการ ส่งงาน	1.1.1 ทำงานที่ได้รับมอบหมายที่ 1.1.2 จัดบันทึกช่วยจำเพื่อทำงานค้าง 1.1.3 เขียนแผนภาพทบทวนความ เข้าใจ
	1.1.3 ทำกิจกรรมให้เป็น เวลา เช่น ทำการบ้านเสร็จ แล้วจึงไปเล่น				

ตาราง 13 (ต่อ)

พฤติกรรมเด็กที่มี ภาวะสมาธิสั้นที่ ต้องการปรับปรุง	ผู้ปกครอง		ครู		นักเรียน	
	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม
2. การควบคุมตนเอง	2.1 ให้รางวัลเมื่อมีพฤติกรรมดี	2.1.1 ขออนุญาตก่อนไปทำกิจกรรมนอกบ้าน	1.2 เทคนิคการสอนเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น	1.2.1 ใช้ภาพประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจ	1.2 การแก้ปัญหา	1.2.1 ถามครู หรือเพื่อนเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน หรืองานที่ได้รับมอบหมาย
		2.1.2 กลับบ้านตรงเวลา				1.2.2 ใช้สมุดสำรองเมื่อลืมสมุดประจำวันมาเรียน เพื่อให้สามารถทำงานเสร็จทันส่ง
		2.1.3 เล่นเกมตามเวลาที่ตกลง				
		2.1.4 ซื้อของเล่นให้เมื่อมีแต้มสะสมจากการคัดสื่อสาร		1.3 โครงสร้าง-บทเรียน		1.2.3 เลือกทำงานให้เสร็จก่อนไปเล่น
		2.1.5 บันทึกพฤติกรรมที่ลดลงบนการ์ดสื่อสาร				1.2.4 เลือกทำเลนั่งก่อนหยิบของ
						1.2.5 เลือกทำงานที่ต่างก่อนเล่นเกม

ตาราง 13 (ต่อ)

พฤติกรรมเด็กที่มี
ภาวะสมาธิสั้นที่
ต้องการปรับปรุง

ผู้ปกครอง		ครู		นักเรียน	
บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม
2.2 ควบคุมพฤติกรรมนอกบ้าน	2.1.6 คาดโทษเมื่อทำผิด เช่น ถ้าทำของหาย	1.4 กิจกรรมการเรียน-การสอน	1.4.1 เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหา-วิชา เช่น ใช้สถาน-การณ์จำลอง	1.6 ใช้เทคนิคการเรียนและ	1.5.1 ตั้งใจฟังครูสอน
	2.1.7 ทิ้งของไม่เป็นที่ดึงดูดรายการโทรทัศน์ที่ชอบ 1 วัน	1.5 ใช้เทคนิคการกระตุ้นผู้เรียน	1.5.1 ส่งสัญญาณเตือนเมื่อเห็นว่าเด็กขาดสมาธิในการเรียน	1.5.1 เรียนเรื่องความคิดและลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่องหน้าชั้น	
	2.2.1 พลัดหลงในห้าง-สรรพสินค้าและทำให้อรอนานเกินครึ่งชั่วโมง	1.5.1 ส่งสัญญาณเตือนเมื่อเห็นว่าเด็กขาดสมาธิในการเรียน			
	ถูกปรับไม่พาไปนอกบ้าน				
	1 สัปดาห์				

ตาราง 13 (ต่อ)

ผู้ปกครอง		ครู		นักเรียน	
พฤติกรรมเด็กที่มี ภาวะสมาธิสั้นที่ ต้องการปรับปรุง	ผู้ปกครอง	ครู	นักเรียน	ตัวอย่างพฤติกรรม	
พฤติกรรม	ตัวอย่างพฤติกรรม	พฤติกรรม	ตัวอย่างพฤติกรรม	พฤติกรรม	ตัวอย่างพฤติกรรม
2.3 ใช้เปย์- อรรถกร ปรับ- พฤติกรรม	2.2.2 ตะโกนพูดเสียงดังเมื่ออยู่นอกบ้านดื้อซอสิ่งที่ชอบ 1 รายการ	1.6 ให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน	1.6.1 ใช้คำพูดสั้น ๆ และถ้อยคำความเข้าใจ 1.6.2 ให้ผลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เด็กปรับปรุงแก้ไข และสร้างความมั่นใจ		
	2.3.1 ร่วมมือกับครูปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น การตะโกน การพูดไม่สุภาพ การทำงาน ไม่รอบคอบ	2.1 ปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน	2.2.1 จัดที่นั่งห่างจากหน้าต่างหรือประตู หน้าต่างหรือประตู	2.1 ใช้ทักษะการควบคุมตน	2.1.1 บันทึกค่าใช้จ่ายประจำสัปดาห์
					ให้ผู้ปกครอง
					2.2.2 สรุปรวิชาเรียนแต่ละวัน
					2.2.3 ทำงานกิจวัตรประจำวัน
					2.2.4 ตั้งนาฬิกาปลุกตอนเช้า
					2.2.5 ทำงานที่ได้รับมอบหมาย
					2.2.6 ใช้วิธีหยุดคิดทำก่อนทำ
				กิจกรรมทุกครั้ง เช่น ก่อนพูดก่อนเล่นหาปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน	

ตาราง 13 (ต่อ)

พฤติกรรมเด็กที่มี ภาวะสมาธิสั้นที่ ต้องการปรับปรุง	ผู้ปกครอง	ครู	นักเรียน
บพบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	บพบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม
3.1 ควบคุมอารมณ์	3.1.1 ข่มอารมณ์เมื่อรู้สึกโกรธ	2.2 ให้ความช่วยเหลือในชั้นเรียน	2.2.7 รอคอยเพื่อนที่เล่นเกมไม่แข่งเพื่อน
	3.1.2 ยกเลิกการลงโทษที่รุนแรง เช่น การตี	2.2.1 จัดเพื่อนช่วยเรียนเป็นคู่ Buddy	2.2.8 ยกมือก่อนตอบครูในชั้นเรียน
		2.2.2 ตรวจโต๊ะเรียนทุกเช้าและก่อนกลับบ้านกำกับให้เด็กจัดกระเป๋า	2.2.9 ทำตามระเบียบห้อง เช่น ไม่เล่นในห้อง ออกรองเท้าในห้อง
	3.1.3 ไม่คาดคั้นเมื่อได้รู้สึกผิด	2.2.3 ตรวจอุปกรณ์ก่อนกลับบ้านตามรายการแล้วนำมาส่งครู	3.1.1 พบทวนบทเรียนกับเพื่อน
	3.1.4 พูดคุยกับเด็กด้วยท่าทางผ่อนคลาย		ช่วยสร้างสัมพันธภาพและฝึกทักษะทางสังคม
3. ทักษะทางสังคม		2.2.4 ใช้ป้ายเตือนเมื่อนักเรียนวอกแวกหรือเล่นในขณะครูสอน	

ตาราง 13 (ต่อ)

ผู้ปกครอง		ครู		นักเรียน	
พฤติกรรมเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นที่	ผู้ปกครอง	ครู	นักเรียน		
ต้องการปรับปรุง	ผู้ปกครอง	ครู	นักเรียน		
พฤติกรรม	ผู้ปกครอง	ครู	นักเรียน		
3.2 สัมพันธ์ภาพ	ผู้ปกครอง	ครู	นักเรียน		
3.2.1 ใช้เวลาร่วมกัน	3.2.1 ใช้เวลาร่วมกัน	2.2.5 ใช้เวลาฝึกปฏิบัติ	3.1.2 ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม		
อย่างมีคุณค่า	อย่างมีคุณค่า	เป็นสัญญาณบอกเวลา	ให้ร่วมทำงาน		
เช่น การโอบกอด	เช่น การโอบกอด		3.1.3 การช่วยเพื่อนในสิ่งที่ตนทำได้		
ในขณะดู	ในขณะดู		ได้ เช่น การวาดภาพประกอบ		
โทรทัศน์ร่วมกัน	โทรทัศน์ร่วมกัน		การเล่าเรื่อง		
3.2.2 ลดการบ่นหรือ	3.2.2 ลดการบ่นหรือ		3.1.4 แบ่งปันของใช้ร่วมกับเพื่อน		
ใช้คำพูดพรีแฟร์	ใช้คำพูดพรีแฟร์				
3.3 การสื่อสาร	3.3.1 ใช้คำพูดสั้น ๆ	2.3.1 ร่วมมือกับผู้ปกครอง	3.2.1 การทำงานกลุ่มร่วมกัน		
	แทนการบ่น	ในการปฏิบัติ	3.2.2 การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงาน		
	3.3.2 ใช้คำพูดตรง	การบ่นกับเพื่อน เช่น	ในห้องเรียน		
	ความรู้สึกละอาย	การพูดไม่สุภาพ	3.2.3 การจัดทีมแข่งขันการตอบ-		
	อย่าไม่ชอบที่ลูกเขา	การตะโกนเสียงดัง	ปัญหา		
	แต่เล่นไม่ทำ		3.2.4 การทำโครงการในรายวิชา		
	การบ้าน		ที่ได้รับมอบหมาย		

ตาราง 13 (ต่อ)

พฤติกรรมเด็กที่มี ภาวะสมาธิสั้นที่ ต้องการปรับปรุง	ผู้ปกครอง		ครู		นักเรียน	
บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	
	3.3.3 ไม่ใช้คำพูดรุนแรง ด่าทอ ดูคำ ว่ากล่าว	2.4 เทคนิคการปรับพฤติกรรม	2.4.1 ใช้ time out เมื่อเด็กพูดไม่สุภาพ 2.4.2 ให้เด็กพักทักหลังเพื่อนเมื่อตะโกนเสียงดัง	3.2.5 การทำงานเป็นทีมที่ต้องใช้การตัดสินใจร่วมกันเพื่อการประนีประนอมการพบเหตุผลผู้อื่น		
	3.1 เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่เหมาะสมกับบริบท เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม	3.1.1 ใช้บทบาทสมมติการทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหา ฝึกทักษะด้านสังคม เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.3 การเผชิญความเครียด	3.3.1 การพูดคุยระบายความรู้สึก หรือการมีเพื่อนช่วยผ่อนคลายความรู้สึกไม่ติดตนเอง 3.3.2 การมีเพื่อนช่วยลดความโดดเดี่ยว 3.3.3 การทำงานอดิเรกทำใหม่เพื่อนที่ชอบเหมือนกัน		

ตาราง 13 (ต่อ)

พฤติกรรมเด็กที่มี ภาวะสมาธิสั้นที่ ต้องการปรับปรุง	ผู้ปกครอง		ครู		นักเรียน	
	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม	บทบาท	ตัวอย่างพฤติกรรม
			3.2 การให้	3.2.1 จัดเพื่อนช่วยเรียน		
			ความช่วย	ให้เด็กเรียนรู้บทบาท		
			เหลือด้าน	ที่เหมาะสมและได้		
			การเรียนรู้	เรียนรู้จากตัวแบบ		
				(model)		
			3.3 การปรับ-	3.3.1 ร่วมกับผู้ปกครอง		
			พฤติกรรม	ปรับพฤติกรรม		
			และเทคนิค	ที่ไม่เหมาะสม		
			การปรับ-	ด้านทักษะทางสังคม		
			พฤติกรรม			

ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ

1. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ ด้านการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคม พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านการทำงานสำเร็จ และการควบคุมตนสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนทักษะทางสังคมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กล่าวว่า เด็กสมาธิสั้นกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคมสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นกลุ่มทดลองก่อน และหลังการทดลอง ด้านการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคม พบว่า หลังการทดลองมีพฤติกรรมด้านการทำงานสำเร็จ และการควบคุมตน สูงกว่าก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนทักษะทางสังคมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กล่าวว่า เด็กสมาธิสั้นกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลอง

การอภิปรายผล

1. การพัฒนารูปแบบการให้ความช่วยเหลือเด็กไทยที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยใช้บ้าน และโรงเรียนเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบโดยสรุปเป็นกระบวนการ ดังข้อมูลในตาราง 14

ตาราง 14

กระบวนการพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอน	ผู้ดำเนินการ	เนื้อหา/กิจกรรม
1. ทำความเข้าใจบทบาทของครู และผู้ปกครอง	ผู้วิจัย	ประชุมชี้แจงจุดประสงค์การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น
2. ให้ความรู้และฝึกทักษะที่จำเป็นในการให้ความช่วยเหลือ	ผู้วิจัย	ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครูและผู้ปกครอง โดยแยกกลุ่ม

ตาราง 14 (ต่อ)

ขั้นตอน	ผู้ดำเนินการ	เนื้อหา/กิจกรรม
3. วางแผนดำเนินการให้ความช่วยเหลือ	ผู้วิจัย ครู ผู้ปกครอง	ประชุมครูและผู้ปกครองเพื่อวางแผนการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น
4. ดำเนินการตามแผนการให้ความช่วยเหลือ	ผู้วิจัย ครู ผู้ปกครอง	- ผู้ปกครองและครูมีบทบาทร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นที่บ้านและโรงเรียน - ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อประชุมปรับปรุงแก้ไขทุกสัปดาห์
5. ประเมินผลพฤติกรรมเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น	ผู้วิจัย ครู ผู้ปกครอง	- สังเกตและบันทึกพฤติกรรมการควบคุมตนในลักษณะความถี่ของพฤติกรรม - ประเมินพฤติกรรมการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคม ด้วยแบบประเมินพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
6. วิเคราะห์และสรุปผล	ผู้วิจัย	- เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคม ระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่มด้วยวิธีการทางสถิติ - สรุปและรายงานผลที่ศึกษา - สังเคราะห์รูปแบบการให้ความช่วยเหลือ

เพื่อให้ได้รายละเอียดของการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการให้ความช่วยเหลือ ผู้วิจัยจึงนำเสนอรายละเอียดดังนี้

การบูรณาการรูปแบบ การให้ความช่วยเหลือเด็กไทยที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยใช้บ้านและโรงเรียนเป็นฐาน

รูปแบบดังกล่าวนี้ พัฒนามาจากแนวคิด การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ในลักษณะองค์รวม โดยบูรณาการแนวคิด Bronfenbrenner's ecological model (as cited in Craig, 1996) ในเรื่องระบบนิเวศน์ หรือ system theory ที่เชื่อว่าสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมบุคคล ผนวกกับการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

ทางจิตสังคม (psychosocial) ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือจากบ้าน การให้ความช่วยเหลือจากโรงเรียน และการให้ความช่วยเหลือเด็ก ด้วยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้นำแนวความคิดดังกล่าวนี้ มาพัฒนาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือเด็กไทยที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยใช้บ้านและโรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งสรุปเป็นรูปแบบ ดังข้อมูลในตาราง 15

บูรณาการแนวคิดการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

เป้าหมาย	นิเวศวิทยา	จิตสังคม	กิจกรรม
การทำงานสำเร็จ		1. การปลูกฝังวินัยจากผู้ปกครอง 2. ผู้ปกครองกำกับดูแลงานที่เด็กได้รับ 3. ผู้ปกครองนำเสนอตัวแบบและแรงเสริมที่เหมาะสม	1. มอบหมายงานที่เหมาะสม 2. กำกับติดตามงาน 3. ให้แรงเสริมเพื่อให้ทำงานสำเร็จ 4. ให้ผลย้อนกลับเป็นระยะเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย
		1. ครูจัดสรรงานที่เหมาะสมกับความสามารถ 2. ครูกระตุ้นผู้เรียนให้คงสมาธิในห้องเรียน 3. ครูให้แรงเสริมทางสังคม และสอดคล้องในการเรียนวิชาต่าง ๆ	1. ครูและผู้ปกครองมีบทบาทร่วมกันในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเพื่อปรับปรุง แก้ไข พฤติกรรมร่วมกัน 2. จัดสรรสภาพการณ์ทำให้เด็กมีไอทีสควบคุมตนในสภาพการณ์ต่างๆ 3. เลือกตัวแบบที่มีการควบคุมตน เช่น เพื่อนช่วยเรียน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรม

การควบคุมตน

เป้าหมาย	นิเวศวิทยา	จัดสังคม	กิจกรรม
ทักษะทางสังคม		1. ผู้เรียนเรียนรู้เทคนิควิธีการเรียนที่ทำให้งานสำเร็จ	1. เสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถใช้บทบาทสมมติเรียนรู้ทักษะทางสังคมเป็นเบื้องต้น
		2. ผู้เรียนนำทักษะการควบคุมตนเองมาใช้	
		3. ผู้เรียนสังเกตและเรียนรู้ที่จะฝึกทักษะในชีวิตประจำวัน	2. ให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะทางสังคมจากภาพข่าว หรือเหตุการณ์ประจำวัน รวมทั้งสื่อประเภทวีดิทัศน์ ที่เหมาะสมกับวัย
			3. ให้นักเรียนเปรียบเทียบนำทักษะทางสังคมประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

รูปแบบการให้ความช่วยเหลือเด็กไทยที่มีภาวะสมาธิสั้นโดยใช้บ้านและโรงเรียนเป็นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้เป็นไปตามหลักการที่ Anastopoulos and Shelton (2001) กล่าวไว้ คือ การให้ความสำคัญ ด้านสภาพปัจจัยแวดล้อม อันได้แก่ บ้านและโรงเรียน รวมทั้งการปรับพฤติกรรม เป็นอันดับต้น โดย นำแนวคิดดังกล่าวมาผสมผสานเป็นรูปแบบการให้ความช่วยเหลือ 3 ประเภท ที่แตกต่างกันตามความรุนแรงของภาวะดังกล่าว อย่างไรก็ตามทั้ง 3 รูปแบบ ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน (classroom modification) การฝึกอบรมพ่อแม่ในการดูแลและปรับพฤติกรรมเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือรายบุคคล ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ Goldstein and Goldstein (1992) ที่แบ่งการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นเป็น 3 ประเภท คือ การช่วยเหลือเบื้องต้น การช่วยเหลืออย่างเข้มข้น และการให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม โดยการฝึกอบรมผู้ปกครอง และการให้ความช่วยเหลือทางการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จัดอยู่ในประเภทการช่วยเหลือเบื้องต้น ส่วนการฝึกทักษะทางสังคมและการควบคุมตนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบนี้ถูกจัดอยู่ในการให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีความใกล้เคียงกับรูปแบบที่ใช้กันอย่างกว้างขวางโดยทั่วไป

นอกจากนี้ Swanson et al. (2002) ได้ให้ข้อสังเกตว่าสิ่งสำคัญที่ควรพิจารณา คือ การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะดังนี้

1.1 การให้ความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพจะต้องประกอบไปด้วย ความเข้มข้นของวิธีการตลอดจนความต่อเนื่องและการใช้หลายวิธีผสมผสานกัน

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเข้มข้นของวิธีการครบถ้วน กล่าวคือ มีการจัดกระทำ (treatment) ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มแก่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ซึ่งจัดว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยตรง จำนวน 10 ครั้ง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ และให้การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูและผู้ปกครองจำนวน 10 ครั้ง ต่อเนื่องกัน รวมการฝึกอบรม 20 ครั้ง ใช้เวลากลุ่มละ 2 สัปดาห์ และในการฝึกอบรมดังกล่าวใช้วิธีการ ที่หลากหลาย เช่น การสอนโดยตรง การฝึกทักษะเชิงปฏิบัติการ การอภิปรายแสดงความคิดเห็น การใช้บทบาทสมมติ การใช้ตัวแบบ เป็นต้น

1.2 การให้ความช่วยเหลือ ควรเป็นวิธีการที่มีโครงสร้างภายนอก หรือการควบคุมจากปัจจัยภายนอก เพื่อชดเชยกับการที่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นขาดการควบคุมภายในตน และขาดทักษะการจัดการกับตนเอง

ปัจจัยภายนอกที่นำมาใช้ คือ บทบาทของผู้ปกครองและครูร่วมกันในการกำกับและติดตามการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้งการให้แรงเสริมเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์รายละเอียด ดังข้อมูลในตาราง 13 และภาคผนวก จ

1.3 การให้ความช่วยเหลือ โดยครูควรเป็นการสอนโดยตรงเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นที่บ้านหรือโรงเรียน

ชุดฝึกอบรมที่จัดทำในรูปโปรแกรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เน้นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยทั้ง 3 โปรแกรม อันได้แก่ การให้คำปรึกษากลุ่ม การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปกครอง และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครู มีเนื้อหาที่สอดคล้องต่อการนำไปประยุกต์ใช้ เช่น ทางบ้านให้การปลูกฝังวินัย ในขณะที่โรงเรียนฝึกเด็กในเรื่องวินัยในชั้นเรียน และเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นได้รับการฝึกในเรื่องการควบคุมตนให้อยู่ในวินัยผ่านกระบวนการให้คำปรึกษา เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการให้ความช่วยเหลือเด็กไทยที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยใช้บ้านและโรงเรียนเป็นฐานสามารถตอบโจทย์ดังกล่าวข้างต้นได้ จึงกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการให้ความช่วยเหลือที่คงลักษณะสำคัญดังกล่าวข้างต้นได้เป็นอย่างดี

นอกจากรูปแบบการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะเน้นในเรื่องสภาพจิตใจ และสิ่งแวดล้อมตามลักษณะจิตสังคม (psychosocial treatment) แล้ว ยังสอดคล้องกับแนวคิดทางด้านนิเวศวิทยา (ecological approach) ของ Brenfenbrenner (อ้างถึงใน Craig, 1996; Shaffer, 2002) ที่กล่าวว่า บุคคลย่อมได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบนับตั้งแต่เด็กและผู้เกี่ยวข้อง และเมื่อพิจารณาแล้วสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กวัยนี้ คือ บ้านและโรงเรียน ดังนั้น บทบาทของครอบครัวและครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งผลให้การช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนี้ D'Alonzo (1996) ศึกษาเรื่อง *Identification and Education of Students with Attention Deficit and Attention Deficit Hyperactivity Disorders* พบว่า การให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมควรมีลักษณะหลากหลายแบบ (multimodality approach) อันได้แก่ การให้คำปรึกษา การฝึกอบรม การปรับพฤติกรรมรวมทั้ง การปรับสภาพการเรียนการสอน โดยมีการทำงานเป็นทีมทั้งนักการศึกษา และผู้ปกครอง มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและแนวทางการให้ความช่วยเหลือที่ถูกต้อง

เช่นเดียวกับ Diane (2003) ศึกษาเรื่อง *Team Approach Vital to Managing ADHD* ที่พบว่า การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นควรมีลักษณะการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย พ่อแม่/ผู้ปกครอง ในฐานะเป็นหัวหน้าทีม ครูทำหน้าที่สังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเรียนและประสานอย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครอง

สอดคล้องกับ Oord et al. (2006) ศึกษาเรื่อง *Does Brief, Clinically Based, Intensive Multimodal Behavior Therapy Enhance the Effects of Methylphenidate in Children with ADHD?* ที่ให้ข้อสังเกตจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น อายุ 8-12 ปี จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม คือ การใช้ยาบำบัด และการใช้ยาบำบัด ร่วมกันกับการปรับพฤติกรรม อันประกอบด้วย การฝึกอบรมด้านพฤติกรรมให้เด็กและผู้ปกครอง (children และ parent behavioral training) รวมทั้งการฝึกอบรมทางด้านพฤติกรรมให้แก่ครู (teacher behavioral training) พบว่า ทั้งสองกลุ่มให้ผลไม่แตกต่างกัน และสรุปผลวิจัยว่า ไม่มีหลักฐานพอที่บ่งชี้ได้ว่าการบำบัดด้วยยาได้ผลดีกว่าการให้ความช่วยเหลือในลักษณะผสมผสาน หรืออาจกล่าวได้ว่า การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ตามแนวทางจิตสังคม (psychosocial approach) น่าจะส่งผลดีต่ออาการสมาธิสั้นในระยะยาว

ในทำนองเดียวกันกับผลวิจัยของ Thomas (1996) ศึกษาเรื่อง *A Holistic Approach to Attention Deficit Disorder* ที่พบว่า การให้ความช่วยเหลือเพียงด้านใดด้านหนึ่ง มักจะไม่ได้ผลเต็มที่ แนวคิดใหม่ที่ควรนำมาใช้ในการให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษา (education intervention) แก่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น คือ การให้ความช่วยเหลือในลักษณะองค์รวม (holistic approach) โดยจัดสภาพแวดล้อม การเรียนการสอน

ที่เหมาะสม และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและครอบคลุมทางด้านความรู้ ความเข้าใจ การพัฒนาทางด้านร่างกาย พฤติกรรมและสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทุก ๆ ด้านพร้อมกัน

จึงอาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการให้ความช่วยเหลือเด็กไทยที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยใช้บ้านและโรงเรียนเป็นฐานได้รับการพัฒนาตามกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น อีกทั้งสอดคล้องกับผลวิจัยที่กล่าวมา อันแสดงถึงความเหมาะสม ในการประยุกต์ใช้ สมควรที่จะใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นได้

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ด้านการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคม

เปรียบเทียบ พฤติกรรม 3 ด้าน ได้แก่ การทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ โดยใช้ Mann-Whitney *U* test พบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านการทำงานสำเร็จและการควบคุมตนสูงกว่า กลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลวิจัยของ Bloomquist et al. (1991) ที่พบว่า การฝึกอบรมทั้งครู และผู้ปกครองให้ผลดีกว่ากลุ่มที่มีการฝึกครู หรือผู้ปกครองเพียงอย่างเดียว

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มทดลอง ได้รับการช่วยเหลือทางการเรียน ตามหลักการใช้ห้องเรียนเป็นฐาน (classroom based-intervention) ด้วยการปรับสภาพแวดล้อมทางการเรียนโดยจัดที่นั่งใหม่ แยกคู่ที่คุยแล้วเล่นกัน จัดให้นั่งกับคนที่ตั้งใจ เรียนและหาเพื่อนเป็นผู้ช่วยครู คู่มือพฤติกรรมในลักษณะเพื่อนคู่หู นอกจากนั้นยังมีการปรับโครงสร้างการเรียนและกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นในรูปของแผนการสอนแบบคู่ขนาน (ดังข้อมูลในภาคผนวก ค) ทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมาย คือ ทำงานเสร็จตามกำหนด โดย พบว่า เด็กเริ่มทำงานที่รับมอบหมายเสร็จและส่งทันตามกำหนด ในขณะที่ผู้ปกครองเสริมว่าเด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น ทำหน้าที่ของตนโดยไม่ต้องเตือนซ้ำเหมือนเมื่อก่อน (ดังข้อมูลในภาคผนวก ค) นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการกำกับติดตามการบ้าน รวมถึงงานที่ค้างจากโรงเรียนผ่านการติดต่อสารประจำวัน จึงทำให้งานที่เคยทำไม่เสร็จได้รับการแก้ไข สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องการปรับสภาพแวดล้อมทางบ้านที่นำมาใช้ในโปรแกรมฝึกอบรมผู้ปกครอง ให้นำไปประยุกต์ใช้กับเด็กสมาธิสั้น ในส่วนของบทบาทผู้ปกครอง อันได้แก่ การปรับ-

พฤติกรรมที่บ้าน การให้ความสนใจเฉพาะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รวมทั้งการให้แรงเสริมเมื่อเด็กทำงานสำเร็จ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้พ่อแม่มุ่งมั่นที่จะพัฒนาสภาพแวดล้อมของบ้าน ด้วยการจำลองสถานการณ์ที่จะสามารถช่วยให้เด็กสร้างทักษะในการทำงาน มีแรงจูงใจ ขอมตามกฎเกณฑ์ทำให้น่าไปสู่เป้าหมายการทำงานสำเร็จได้ (Bender, 1997; Wodrich, 2000)

ยิ่งกว่านั้นกลุ่มทดลองที่เป็นเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ยังได้รับการสอนโดยตรงผ่านกระบวนการให้คำปรึกษา ในด้านการทำงานสำเร็จ เช่น การใช้เทคนิคการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดระบบ การตัดสินใจเลือกทำงานก่อนหลังตามความจำเป็น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้กลุ่มทดลองสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนได้ โดยการให้ความช่วยเหลือในลักษณะองค์รวมที่มีเป้าหมายร่วมกัน (Armstrong, 1999; Hughes & Cooper, 2007; Rief, 1993)

การที่ผลการทดลอง พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นกลุ่มทดลองมีการควบคุมตนเองดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบนั้น น่าจะเป็นผลจากการฝึกให้เด็กคิดโดยใช้หลักการ หยุด-คิด-ทำ เพื่อให้เด็กรู้จักเตือนตนเองจนสามารถควบคุมตนเองได้ การใช้เทคนิคการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กควบคุมตนเองในขณะครูสอน การจัดระบบด้วยการฝึกให้เล่าเรื่องหน้าชั้นเป็นการเรียบเรียงความคิด การเขียนบันทึกประจำวัน เป็นต้น รวมถึงการฝึกทักษะการควบคุมตนเองโดยตรง เช่น การตั้งนาฬิกาปลุกขณะทำงาน การกำหนดเวลาในการทำบ้านและการเล่น เป็นต้น ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Whalen and Henker (อ้างถึงใน Diane, 2003; Lane & Beebe-Frankenberger, 2004) ที่กล่าวว่า การควบคุมตนเอง (self-regulation) เป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น สามารถควบคุมได้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

ส่วน Barkley (อ้างถึงใน Swanson et al., 2002) ให้ข้อเสนอแนะว่า การที่ผู้ปกครองได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการกับพฤติกรรม และการฝึกปฏิบัติอื่น ๆ ที่จำเป็นในการสอนให้เด็กรู้จักยับยั้งและควบคุมพฤติกรรมของตน จะช่วยให้เด็กสามารถจัดระบบ และวางแผนในการทำงานอันเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนอีกทางหนึ่ง ซึ่งในส่วนนี้ผู้ปกครองมีบทบาทร่วมกับครูในการให้รางวัลเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ดีตามเป้าหมาย มีการควบคุมพฤติกรรมนอกระบบในสภาพการณ์ต่าง ๆ โดยใช้หลักการ

และเทคนิคการปรับพฤติกรรม จนสามารถควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ระดับหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นการควบคุมโดยอาศัยปัจจัยภายนอก

ทางด้านครูได้มีส่วนช่วยให้กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมด้านการควบคุมตนเองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ด้วยการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน โดยการจัดที่นั่งที่เหมาะสม จัดเพื่อนคู่หูให้เป็นตัวแบบที่ดีด้านการควบคุมตน ตรวจสอบความเป็นระเบียบของโต๊ะเรียน รวมถึงการจัดกระเป๋ารอง ก่อนกลับบ้านเป็นการฝึกวินัยให้เด็กสามารถควบคุมตนได้ ส่วนในห้องเรียนมีการใช้ป้าย หรือสัญญาณในการเตือนความพร้อมด้านการเรียน ซึ่งเป็นเทคนิคในการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน รวมทั้งใช้การปรับพฤติกรรม และเทคนิคการปรับพฤติกรรมร่วมกับผู้ปกครอง สิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Barkley (อ้างถึงใน Swanson et al., 2002) และ Goldstein (อ้างถึงใน Pierangelo & Giuliani, 2008) ที่กล่าวไว้ในเรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมและงานวิชาการ การใช้กฎระเบียบที่ชัดเจน การเสริมแรง การใช้โปรแกรมปรับเปลี่ยน รวมทั้งการให้งาน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม เช่น การแก้ปัญหา การจัดระบบข้อมูล และทักษะการเรียน การสอนทักษะพื้นฐานในการเรียน การสร้างสรรค์งานต่าง ๆ เป็นต้น (Alban-Metcalfe & Alban-Metcalfe, 2001) แนวคิดดังกล่าวนี้ได้รับการยืนยันจากผลงานวิจัยหลาย ๆ ท่าน เช่น Cooper and O'Regan (2001), Salen (2008), Yehle and Wambold (1998) พบว่า เทคนิคการสอนที่ควรนำมาใช้กับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ได้แก่ การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการสอน (friendly environment) ให้คำแนะนำหรือสอนวิธีการจัดระบบแก่ผู้เรียน (organisation) รวมทั้งการใช้สัญญาณเตือนความพร้อม เมื่อพบว่าเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นเริ่มเหม่อลอยในขณะที่เรียน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยดึงดูดความสนใจ ช่วยควบคุมพฤติกรรมเด็กให้สนใจกับบทเรียนได้ สอดคล้องกับ Reid (1999) ที่พบว่า สิ่งแวดล้อมในทางการศึกษา (educational accommodations) มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน จะเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันปัญหาทางพฤติกรรม ที่อาจเกิดขึ้นได้

ในขณะที่ Salend and Rohena (2003) พบว่า ความสามารถทางการเรียนของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้อง เช่น การจัดโครงสร้างการเรียนการสอนให้ชัดเจน เพื่อให้เด็กทราบแนวทาง หรือขั้นตอนการเรียนรู้ ที่จะสามารถ

นำไปสู่ความสำเร็จได้ รวมทั้งการใช้เทคนิคการสอนแบบเพื่อนเป็นสื่อกลาง (peer-mediated instruction) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เช่นเดียวกับ DuPaul and White (2005) ที่พบว่า การให้เพื่อนช่วยสอนเป็นกรณีพิเศษ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ได้ดีกับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น

ช่วงความสนใจขณะเรียนนานขึ้นและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดน้อยลง ส่วนทักษะทางสังคมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกันนั้น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเป็นทักษะที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกเป็นส่วนมาก เช่น การสร้างสัมพันธภาพ การยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งล้วนต้องอาศัยระยะเวลาในการปลูกฝัง และการพัฒนาทักษะ จึงอาจทำให้เห็นผลไม่ชัดเจนเหมือนทักษะอื่น ที่ขึ้นอยู่กับการฝึกของตน ไม่ว่าจะเป็นการทำงานสำเร็จหรือการควบคุมตนก็ตาม

องค์ประกอบเหล่านี้นับเป็นเรื่องยากลำบากสำหรับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น เนื่องจากการขาดสมาธิทำให้ไม่สามารถที่จะจดจ่อกับพฤติกรรมของตัวแบบได้ ซึ่งเป็นขั้นแรกในการที่จะเรียนรู้จากตัวแบบ กอปรกับความไม่นิ่งและหุนหันพลันแล่น ก็มีผลต่อการจดจำตัวแบบจึงทำให้ประสบความสำเร็จต่ำลงในการเลียนแบบหรือมีทักษะทางสังคม ยิ่งกว่านั้นยัง พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมีแนวโน้มที่จะประเมินความสามารถทางสังคมของตนสูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ที่ทำให้เด็กไม่เกิดการเรียนรู้ว่า ตนจะต้องปรับเปลี่ยนท่าทีหรือวิธีการในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างไร (Hoza, Pelham, Dobbs, & Pillow, 2002) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Singh et al. (1998) ที่พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักขาดความสามารถในการอ่านภาษาท่าทางของบุคคล ทั้งนี้โดยทดลองให้เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นดูรูปถ่ายที่บ่งบอกถึงอารมณ์แตกต่างกัน จำนวน 6 ภาพ และเลือกภาพที่ตรงกับอารมณ์ที่ฟังจากการเล่าเรื่อง พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นทำคะแนนได้น้อยกว่าเด็กทั่วไปโดยเฉลี่ย

จากข้อสันนิษฐานที่กล่าวว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักจะมองตนเองในทางบวกเกินจริงนั้น อาจเป็นไปได้ว่าเป็นกลไกทางจิตเพื่อลดความรู้สึกว่าตนเองไม่ดีพอหรืออาจจะเป็นเพราะเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นไม่รู้ระดับความสามารถที่แท้จริงของตน ทั้งนี้จาก

การศึกษาค้นคว้า พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักมีจุดอ่อนในการรับรู้ทางสังคม ดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นผลให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนหรือเป็นอุปสรรคในการตีความตามสถานการณ์ (Reschly, Myers, & Hartel, 2002) ดังเช่นผลการศึกษาของ Cadesky, Mota, and Schacter (2000) ที่พบว่า นอกจากเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นไม่สามารถอ่านสีหน้าท่าทางหรือปฏิกิริยาทางอารมณ์จากใบหน้าแล้ว ยังไม่สามารถแยกแยะน้ำเสียงที่บ่งบอกถึงอารมณ์หรือนัยของคำพูดได้ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยให้เหตุผลว่าการขาดสมาธิทำให้ไม่สามารถเก็บรายละเอียดของข้อมูลพอที่จะประมวลการรับรู้ที่ถูกต้องได้ จึงเป็นผลให้เด็กมักเกิดปัญหาในการสร้างสัมพันธภาพ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เช่น ไม่รับรู้ว่าการเข้าเหย้าหรือล้อเลียนเกินขอบเขตทำให้เพื่อนไม่พอใจ จึงไม่เป็นที่ชื่นชอบหรือยอมรับในกลุ่มเพื่อน (Norvilitis, Casey, Brooklier, & Bonello, 2000)

นอกจากนั้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ก็นับเป็นอีกปัจจัยที่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักจะเกิดปัญหาโดย Dumas (1998) พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักมีพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการยอมรับมากกว่าเด็กทั่วไป เช่น การพูดพ้อรำ เหยียด ดึง อารมณ์ไม่คงที่ และก่อความวุ่นวายให้ผู้อื่น ส่วน Erhardt and Hinshaw (1994), Stormont (2001) เห็นพ้องต้องกันว่า ความก้าวร้าวที่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นแสดงออกค่อนข้างบ่อยนั้น มักจะเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยที่การไม่ยอมทำตาม (noncompliant) และมีพฤติกรรมก่อกวน (disruptive) ก็เป็นสาเหตุเสริมที่ถูกปฏิเสธจากกลุ่มเช่นกัน

ในทำนองเดียวกัน Whalen, Henker, Collins, McAuliffe, and Vaux (1979) ได้ให้ทัศนะว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นขาดการยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนบทบาทของตน โดยทดลองสร้างสถานการณ์ให้เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นทำงานร่วมกับผู้อื่น พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นไม่สามารถปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตนให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงได้ ทำให้เกิดปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่นเดียวกับผลวิจัยของ Landau and Milich (1988) ที่พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นขาดทักษะการสื่อสารตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย แต่ปล่อยให้ผู้ร่วมงานปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตนแทน ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับการไม่เคารพข้อตกลงอันอาจนำมาซึ่งความไม่พอใจและการปฏิเสธที่จะทำงานร่วมกัน

ด้วยเหตุดังกล่าวเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักถูกโคดเคียวและอาจพัฒนาเป็นภาวะซึมเศร้าได้ในที่สุด

ด้วยเหตุดังที่กล่าวมาทำให้ พฤติกรรมเหล่านั้นนำไปสู่ผลทางสังคม ซึ่งพบว่าเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักถูกปฏิเสธจากกลุ่มร่วมวัย อันเนื่องมาจากความก้าวร้าว ไม่ยอมทำตามกฎเกณฑ์ รวมทั้งการมีพฤติกรรมก่อความ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Erhardt and Hinshaw (1994) ที่พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักละเมิดกฎกติกาที่กำหนดในการทดลอง เล่นเกมมากกว่าเด็กทั่วไปจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่เพื่อน ไม่ยอมรับให้เข้ากลุ่มและเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนถึงความรู้สึกไม่ชื่นชมและเป็นผลให้ไม่ได้รับความร่วมมือ

เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการรายงานผลการวิจัยว่า เด็กผู้ชายที่มีภาวะสมาธิสั้นมักมีความสามารถทางสังคมน้อยกว่าเด็กผู้ชายทั่วไป (Hoza, Waschbusch, Pelham, Molina, & Milich, 2000) ทั้งนี้โดยธรรมชาติเด็กผู้ชายย่อมมีความสามารถทางสังคมน้อยกว่าเพศหญิง ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นว่าขาดทักษะพื้นฐานในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อันได้แก่ การสังเกต การใส่ใจต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น จึงไม่สามารถเข้าใจผู้อื่นได้อย่างแท้จริง เช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาซึ่งเป็นเพศชายล้วน แม้จะผ่านกระบวนการฝึกทักษะทางสังคม โดยการให้คำปรึกษาและการได้รับตัวแบบ หรือบ่มเพาะจากผู้ปกครองและ โรงเรียน แต่ก็ไม่เห็นผลเท่าที่ควร ประกอบกับการดำเนินการฝึกทักษะดังกล่าวจำเป็นต้องใช้เวลานานและต่อเนื่อง การทดลองในเวลาอันจำกัด จึงอาจไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่ารูปแบบการให้ความช่วยเหลือเด็กไทยที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยใช้บ้านและ โรงเรียนเป็นฐาน ส่งผลให้กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการทำงานสำเร็จ และการควบคุมตนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนทักษะทางสังคมไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ดังรายละเอียดที่กล่าวมาทั้งหมด

3. เปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง ด้านการทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคม

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรม 3 ด้าน ได้แก่ การทำงานสำเร็จ การควบคุมตน และทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ Wilcoxon Sign

Rank test พบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรม ด้านการทำงานสำเร็จ การควบคุมตนเองสูงกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนทักษะทางสังคมไม่แตกต่างกัน โดยพบว่าเด็กเริ่มมีวินัย เช่น การรอเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษา ส่งงานที่ได้รับมอบหมาย ทำตามข้อตกลง (ดังข้อมูลในภาคผนวก ค) สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถ ในการควบคุมตนเอง ส่วนผู้ปกครองรายงานว่าเด็กสามารถตื่นนอนได้เองโดยไม่ต้องปลุก รับผิดชอบหน้าที่ประจำวันได้ดีขึ้น นอกจากนั้นยังพบว่า เด็กลืมน้อยลง จัดกระเป๋า ไปโรงเรียนด้วยตนเองและบางคนยังแบ่งเวลาทำการบ้านกับดูโทรทัศน์ได้ นับเป็น การยืนยันถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงด้านการควบคุมตน ในส่วนของการทำงานสำเร็จ ครูประจำวิชารายงานว่าเด็กทำงานส่งตามกำหนดแม้จะมีบางรายที่ยังขาดความรอบคอบ อยู่บ้าง ส่งการบ้านตามเวลาในส่วนนี้มีผลให้เพื่อนยอมรับให้เข้ากลุ่มมากขึ้นเพราะสามารถ รับผิดชอบงานในส่วนของตนได้ เมื่อเทียบกับก่อนได้รับความช่วยเหลือเพื่อน ๆ มักไม่ชอบทำงานด้วยเนื่องจากทำให้งานของกลุ่มเสร็จไม่ทันตามกำหนด ส่วนทักษะ ทางสังคมนั้นถึงแม้จะพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็ตามแต่ยังมี หลักฐานบางประการที่บ่งชี้ถึงความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในด้านนี้ เช่น การรับอาสา ไปตามเพื่อนที่ยังมาเข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาไม่ครบ การเตือนเพื่อนเมื่อไม่ทำตามข้อตกลง การรอให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นโดยไม่พูดแทรก การแสดงความเห็นใจเพื่อน ด้วยการให้คำพูดปลอบโยน ในส่วนของผู้ปกครองให้ความเห็นว่าเด็กยอมรับฟังมากขึ้น ไม่ใช้อารมณ์เหมือนเมื่อก่อน เมื่อสอบถามครู พบว่า เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน การสอนมากขึ้น ความบาดหมางกับเพื่อนลดน้อยลง เด็กมีความสุขในการเรียนมากขึ้น (ดังข้อมูลในภาคผนวก ค)

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการทดลองของ Harris, Friedlander, Saddler, Frizzlle, and Graham (2005) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 6 คน ที่ถูกสอนให้ใช้วิธีการควบคุมตนให้มีสมาธิ และกำกับตน ในขณะทำงาน ได้ผลดีต่อพฤติกรรมจดจ่อต่อการทำงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานมากขึ้น

ส่วนทักษะทางสังคมไม่แตกต่างอาจเนื่องมาจากเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักมีปัญหา ในเรื่องการรับรู้ทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งสอดคล้องกับ Rainwater

(2007) ที่บรรยายถึงกรณีศึกษาที่เขาทำการศึกษาว่า เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่อาจทำให้ผู้อื่นรำคาญได้ง่าย ดังนั้น อาจเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักจะไม่ได้รับการยอมรับจากคนทั่วไป สืบเนื่องจากพฤติกรรมของเด็กเอง

ทั้งนี้ Barkley (1981) ให้ข้อสังเกตว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักจะขาดวุฒิภาวะทางด้านสังคม โดยพ่อแม่ส่วนมากรายงานว่าลูกของตนมีเพื่อนน้อย และมักจะมีพฤติกรรมเด็กกว่าวัย เช่น การเลือกของเล่นที่ต่ำกว่าอายุของตน เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนสังเกตได้ว่ามีความก้าวร้าว เห็นแก่ตัว โกหก และไม่ซื่อสัตย์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Whalen and Henker (อ้างถึงใน Weiss & Hechtman, 1993) ที่ทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นขณะอยู่กับกลุ่มเพื่อน พบว่า มักส่งเสียงดัง พุดมาก และก่อความวุ่นวายมากกว่าเด็กทั่วไป ในส่วนของปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักแสดงพฤติกรรมพูดโพล่ง ไม่มีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่ทำ มีพฤติกรรมทางลบ ก่อให้เกิดความรำคาญ ในขณะที่เดียวกันครูก็จะมีปฏิสัมพันธ์ทางลบกับเด็กด้วยการใช้คำสั่งมากกว่าเด็กอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมีพฤติกรรมทำให้ครูต้องกำกับติดตามอยู่ตลอดเวลา เช่น การละเมิดกฏ กติกา หรือข้อตกลง ลุกจากที่นั่งเดินไปมา ไม่ใส่ใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย ขาดความพยายาม ก่อความรำคาญในชั้นเรียน ครูจึงต้องใช้วิธีการควบคุมมากกว่าเด็กอื่น Barkley (1981) ได้สรุปภาพรวมด้านทักษะทางสังคมของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นว่า พฤติกรรมดังกล่าว ที่ส่งผลกระทบต่อคนอื่น เช่น ก่อความรำคาญ ไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขาดความใส่ใจ สิ่งเหล่านี้ทำให้นุคคลที่อยู่รอบข้างเกิดความเดือดร้อนรำคาญใจ

ส่วน Weiss and Hechtman (1993) แสดงทัศนะว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักจะถูกปฏิเสธตั้งแต่ระยะแรกของการเข้ากลุ่ม หรือภายในระยะเวลาอันสั้นและกลายเป็นความสัมพันธ์ทางลบ หรือรู้สึกไม่ดีต่อกันเนื่องจากเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักละเมิดข้อตกลง ไม่ว่าจะเป็นการเล่นเกม หรือพฤติกรรมทั่วไป อีกทั้งไม่รู้จักรอคอยตามลำดับ มักมีอาการจู้จี้ ขบถออกคำสั่ง หรือใช้วิธีเผด็จการซึ่งก่อให้เกิดผลเสียในระยะเวลาดต่อมา

ทางด้าน Campbell et al. (อ้างถึงใน Weiss & Hechtman, 1993) ได้ติดตามพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นที่เรียนอยู่ชั้นอนุบาลเป็นเวลา 3 ปี จนเด็กเรียนชั้น-

ประถมศึกษา พบว่า ได้รับผลย้อนกลับจากครูในทางลบเพิ่มมากขึ้นตามปีที่เรียน และนอกจากครูจะมีปฏิสัมพันธ์ทางลบกับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นแล้ว ยังแผ่ขยายไปถึงเด็กอื่น ๆ ในชั้นเรียนด้วย จากการสังเกตของคณะผู้วิจัย พบว่า เด็กมักจะมีพฤติกรรมทางลบเพิ่มมากขึ้นหากอยู่ในสถานการณ์ที่ตนต้องเผชิญปัญหาที่ยุ่งยาก

ส่วน Pelham (อ้างอิงใน Weiss & Hechtman, 1993) ศึกษาเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น อายุ 5-9 ขวบ เปรียบเทียบกับเด็กกลุ่มอื่นในสถานการณ์การเล่นแบบอิสระและการเล่นแบบกำหนดสถานการณ์จำนวนมากกว่า 5 ครั้ง พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นระดับประถมศึกษา มักแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่ากลุ่มอื่น

โดยทั่วไปเด็กมักจะสร้างปฏิสัมพันธ์จากการเล่นและใช้การเล่นเป็นเครื่องมือในการรักษาสัมพันธภาพ ดังนั้น การเล่นจึงเป็นงานพัฒนาการที่สำคัญในการเรียนรู้ที่จะควบคุมสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคมเป็นหลัก การเล่นไม่เพียงแต่สร้างปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของตนเองอย่างหนึ่ง มีการวิจัย พบว่า เด็กที่ผ่านงานพัฒนาด้านนี้ไปได้ด้วยดี มักจะไม่ค่อยมีปัญหาในด้านอื่น ๆ

การที่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมีลักษณะขาดสมาธิ ชน อยู่ไม่นิ่ง หุนหันพลันแล่น มักจะส่งผลโดยตรงต่อการมีปฏิสัมพันธ์ ทำให้เด็กมักจะล้มเหลวในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ยิ่งกว่านั้นการแสดงออกทางพฤติกรรมด้านลบ เช่น อารมณ์หงุดหงิด เปลี่ยนแปลงง่าย ความหุนหันพลันแล่น ก็ยังเป็นตัวเสริมที่ทำให้เกิดปัญหาด้านสัมพันธภาพมากยิ่งขึ้น

Barkley (1995) ได้สอบถามครูและผู้ปกครองพบว่า ปัญหาที่มักเกิดขึ้นบ่อยของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น คือ การทะเลาะ ขัดแย้ง และเป็นที่เกลียดชังของเด็กอื่น ๆ โดยพบมากถึงร้อยละ 80 ในขณะที่เด็กทั่วไปมักมีเรื่องทำนองนี้ไม่ถึงร้อยละ 10 และปัญหาดังกล่าวนี้นี้มักจะเพิ่มขึ้นตามวัย โดยติดตามศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ที่มีภาวะสมาธิสั้น และเมื่อสำรวจความคิดเห็นของเด็กทั่ว ๆ ไป พบว่า เด็กเหล่านี้มักมองปัญหาของพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นในด้านลบ ไม่ยอมรับเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม สิ่งนี้อาจเป็นเหตุให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ทำให้เด็กรู้สึกคับข้องใจ มีพฤติกรรมก้าวร้าว และพยายามควบคุมเพื่อนหรือคนอื่น ๆ มากขึ้น

ในทำนองเดียวกันเด็กทั่ว ๆ ไปก็จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบด้วยการเพิ่มระดับของความไม่ชอบยิ่งขึ้น

Pelham and Milichi (อ้างถึงใน Hoza et al., 2000) ให้ข้อสังเกตว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักมีข้อแตกต่าง จากเด็กอื่นในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเด่นชัดยิ่งกว่านั้นเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นยังมีแนวโน้มที่จะแสดงออกทางพฤติกรรมที่มากเกินไป ซึ่งเป็นผลที่ทำให้ขาดทักษะทางสังคม จนเป็นที่มาของการไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม บางครั้งทักษะทางสังคมขั้นพื้นฐาน เช่น การเริ่มต้นบทสนทนา แต่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นกลับรู้สึกว่าเป็นเรื่องยากลำบากที่จะพูดออกมา ทำให้การสื่อสาร ทำความเข้าใจกับคนอื่น ไม่เป็นที่ยอมรับ เด็กจึงมักแยกตัวอย่างโดดเดี่ยว ขาดโอกาสที่จะพัฒนาทักษะอื่น ๆ ตามมา สภาพการณ์ดังกล่าวนี้มักเกิดขึ้นทั้งในห้องเรียนและสนามเด็กเล่นหรือที่อื่น ๆ ที่เด็กจะสามารถสร้างสัมพันธภาพได้

Dumas (1998) วิจัยเรื่อง The Risk of Social Interaction Problems Among Adolescents with ADHD งานวิจัยในเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่มี ภาวะสมาธิสั้น และรายงานว่าเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นแสดงพฤติกรรมบางอย่างมากกว่า เด็กทั่วไป เช่น การพูดมาก เสียงดัง อารมณ์แปรปรวนและก่อความวุ่นวาย และ Erhardt and Hinshaw (1994) ได้ทำการศึกษาสังคมมิติของเด็กชายที่มีภาวะสมาธิสั้น จำนวน 25 คน พบว่าเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นถูกปฏิเสธทางสังคมอย่างชัดเจนภายในระยะเวลาอันสั้นและสาเหตุหลักที่ทำให้ถูกปฏิเสธ คือ พฤติกรรมก้าวร้าว (aggressive) ไม่ยอมตาม (noncompliant) และก่อความวุ่นวาย (disruptive)

นอกจากนี้ Hoza et al. (2005) ศึกษาเรื่อง What Aspects of Peer Relationships are Impaired in Children with Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นกับเพื่อน พบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นเป็นที่ยอมรับทางสังคมน้อยกว่าเด็กที่ไม่มีภาวะสมาธิสั้นสูงถึงร้อยละ 52 ของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นที่เข้าร่วมงานวิจัย ยิ่งกว่านั้นงานวิจัยนี้ยังพบว่า เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ไม่เป็นที่ชื่นชอบของเด็กที่ได้รับความชื่นชอบอย่างสูงจากเพื่อน สิ่งเหล่านี้เป็นการปิดโอกาสของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นในการพัฒนาตน เนื่องจาก ความชอบพอ หรือสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้น

มักนำไปสู่การช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการเรียน หรือสังคม ในขณะที่เดียวกัน ความโดดเดี่ยวหรือถูกปฏิเสธจากกลุ่มร่วมวัย ก็จะมีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองอีกทางหนึ่ง

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า รูปแบบการให้ความช่วยเหลือเด็กไทยที่มีภาวะสมาธิสั้นโดยใช้บ้านและโรงเรียนเป็นฐานมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมด้านการทำงานสำเร็จ และการควบคุมตน แต่มีผลน้อยต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคมกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง พบว่ามีค่าคะแนนเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมทางด้านสังคมเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย แต่ไม่มากพอที่จะเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน จึงเป็นข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า ควรจะเพิ่มการฝึกทักษะทางสังคม ให้มีสัดส่วนที่มากขึ้น หรือ เพิ่มเวลาให้นานขึ้น เพราะจากการติดตามผลอย่างไม่เป็นทางการ พบว่า ทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ เริ่มมีความแตกต่าง เมื่ออย่างเข้าสู่สัปดาห์ที่ 9 ซึ่งเกือบเป็นเวลา 2 เท่า ของช่วงการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. ระดับโรงเรียน

1.1 โรงเรียนควรจัดฝึกอบรมหรือให้แนวทางผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความตระหนัก และเข้าใจวิธีการเลี้ยงดูเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

1.2 พัฒนาความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน ในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการจัดทำเป็นโครงการและมีการประเมินผลเพื่อพัฒนาและปรับปรุง

1.3 พัฒนาครูให้มีความรู้ในด้านการสอนเด็กสมาธิสั้นในลักษณะชั้นเรียนร่วม (inclusive classroom) เพื่อให้ครูทุกคนเข้าใจลักษณะของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และง่ายต่อการให้ความช่วยเหลือ

1.4 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบท เช่น จัดทำสื่อการเรียนรู้การสอนสำหรับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น จัดทำคู่มือการเรียนการสอน หรือการปรับพฤติกรรมสำหรับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

2. ระดับสถาบัน

2.1 ให้บริการฝึกอบรมครูเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครูประจำการสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้

3. ระดับนโยบาย

3.1 ภาครัฐจัดศูนย์บริการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่พบปัญหา การอบรมเลี้ยงดูเด็กสมาธิสั้น

3.2 จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดำเนินการคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ปกครองบางคนสะท้อนผลว่า สมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวมีแนวทางในการปฏิบัติต่อเด็กที่หลากหลาย ทำให้ยากต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กสมาธิสั้น ให้เป็นแนวเดียวกัน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป สำหรับการฝึกอบรมผู้ปกครอง อาจจำเป็นต้องเชิญสมาชิกครอบครัวอื่น ๆ นอกเหนือจากพ่อและแม่เข้าร่วมสังเกตการณ์

2. จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยใช้บ้านและโรงเรียนเป็นฐาน ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อคงไว้ซึ่งพฤติกรรมพึงประสงค์ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีกระบวนการประเมินและติดตามผลเมื่อเด็กเลื่อนชั้นประจำปี

3. จากการติดตามผลอย่างไม่เป็นทางการ พบว่า ความแตกต่างทางสังคมจะเริ่มปรากฏเมื่อเวลาผ่านไปถึงสัปดาห์ที่ 9 ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรขยายเวลาการวิจัย

เพิ่มขึ้นเพื่อให้เห็นพัฒนาการของทักษะทางสังคมซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้เวลาเกินกว่า 5 สัปดาห์

4. จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ทักษะทางสังคมต้องอาศัยเวลาและการฝึกที่เข้มงวดกว่าพฤติกรรมด้านอื่น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรให้ความสำคัญโดยกำหนดสัดส่วนในประเด็น ทักษะทางสังคม มากกว่าพฤติกรรมด้านอื่น ๆ

5. เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพศชาย ดังนั้น จึงควรมีการศึกษา กับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นในกลุ่มเพศหญิง เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย และอาจได้ผลทางด้านทักษะทางสังคม ที่แตกต่างกัน

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
รองศาสตราจารย์มธุรส สว่างบำรุง
คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ/เด็กพิเศษ
 - 2.1 นางสาวปณิดดา วงศ์จันทา
นักกิจกรรมบำบัด
ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 9 จังหวัดขอนแก่น
 - 2.2 นางสมจิตร ห่องบุตรศรี
ภาควิชาจิตเวชศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิตา ธนากุลชา
โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)
จังหวัดขอนแก่น
4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย
อาจารย์ปรีชา เครือวรรณ
สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินพฤติกรรมด้านการทำงานสำเร็จ

ครั้งที่ วันที่ เดือน พ.ศ.

วิชา ☐ คณิตศาสตร์

☐ ภาษาไทย

เวลา น.

ชื่อนักเรียน (สมมติ)	0	1	2	3	4
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					

.....ผู้ประเมิน

คำคะแนน 0 หมายถึง ไม่ทำงานตามที่กำหนด

1 หมายถึง ทำงานแต่ไม่เสร็จ

2 หมายถึง ทำงานเสร็จเป็นบางครั้ง (2-3 ครั้ง/สัปดาห์)

3 หมายถึง ทำงานเสร็จเป็นส่วนใหญ่ (4-5 ครั้ง/สัปดาห์)

4 หมายถึง ทำงานเสร็จทุกครั้ง 6 (ครั้ง/สัปดาห์)

หมายเหตุ: เกณฑ์ในการสั่งงาน 6 ครั้ง/สัปดาห์

แบบประเมินพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคม

ครั้งที่ วันที่ เดือน พ.ศ.

วิชา ☐ สังคมศึกษา

☐ วิทยาศาสตร์

☐ ภาษาอังกฤษ

เวลา น.

ชื่อนักเรียน (สมมติ)	0	1	2	3	4
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					

.....ผู้ประเมิน

ค่าคะแนน 0 หมายถึง มีปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อนไม่ยอมให้ร่วมกลุ่ม

1 หมายถึง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้บางครั้ง เพื่อนยอมรับให้เข้ากลุ่ม
แต่ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น

2 หมายถึง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เพื่อนยอมรับฟังความคิดเห็น

3 หมายถึง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมในกิจกรรม
เป็นส่วนมาก

4 หมายถึง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีมาก เพื่อนยอมรับให้เป็นผู้นำกลุ่ม

แบบประเมินพฤติกรรมด้านการควบคุมตน

ครั้งที่วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

- วิชา ☐ คณิตศาสตร์
☐ ภาษาไทย
☐ ภาษาอังกฤษ

เวลา น.

ชื่อนักเรียน (สมมติ)	0	1	2	3	4
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					

.....ผู้ประเมิน

- ค่าคะแนน 0 หมายถึง ขาดสมาธิในการเรียน พุด คุย เล่น ในเวลาเรียนหรือทำงาน
ตลอดเวลา
- 1 หมายถึง ไม่มีสมาธิในการเรียนเป็นส่วนมาก พุด คุย เล่น ในเวลาเรียน
หรือทำงานเกือบตลอดเวลา
- 2 หมายถึง มีสมาธิในการเรียนช่วงสั้น ๆ พุด คุย เล่น ในเวลาเรียน
หรือทำงานเป็นส่วนมาก
- 3 หมายถึง มีสมาธิในการเรียนเป็นส่วนมาก พุด คุย เล่น ในเวลาเรียน
หรือทำงานเป็นส่วนน้อย
- 4 หมายถึง มีสมาธิในการเรียน ไม่พุด คุย เล่น ในเวลาเรียนหรือทำงาน

แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการควบคุมตน

ผู้สังเกต.....

ผู้สังเกต.....

ผู้สังเกต.....

ตั้งครั้งที่.....

ตั้งครั้งที่.....

ตั้งครั้งที่.....

วันที่.....

วันที่.....

วันที่.....

เดือน.....

เดือน.....

เดือน.....

วิชาเรียน.....

วิชาเรียน.....

วิชาเรียน.....

วัน.....

วัน.....

วัน.....

เวลา.....

เวลา.....

เวลา.....

พฤติกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	รวม
ลุกจากที่นั่งหรือเดินไปมา																					
แสดงอาการเหม่อลอย																					
สนใจสิ่งอื่นที่มีใช้สิ่งเร้าขณะนั้น																					
เล่นกับตัวเองหรือทำสิ่งอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการเรียน																					
แยกคุยหรือเล่นกับเพื่อน																					

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

โปรแกรมการให้คำปรึกษาเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น
ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ

แนวคิด	ตัวแปร	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. สัมพันธภาพที่ดี เป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญในการให้คำปรึกษา ทำให้ผู้เข้ารับคำปรึกษาเกิดความไว้วางใจ 2. วัตถุประสงค์ ทำให้ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษามีเป้าหมายร่วมกัน 3. เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นควรได้รับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโรคสมาธิสั้น เพื่อทราบสาเหตุ และแนวทางการดูแลตนเอง ตลอดจนวิธีการปรับปรุงและพัฒนาตามศักยภาพ	1. การควบคุมตน 2. การทำงานสำเร็จ 3. ทักษะทางสังคม	1. สมาชิกสามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น อันเป็นทักษะทางสังคมได้ 2. สมาชิกเห็นความสำคัญ และเข้าใจวัตถุประสงค์การให้คำปรึกษา เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตน 3. สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะสมาธิสั้น เข้าใจและยอมรับตนเอง พร้อมที่จะร่วมมือในการแก้ไขปรับปรุงตน

โปรแกรมการให้คำปรึกษาเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ

เวลา: 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกกลุ่ม
2. เพื่อชี้แจงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมกลุ่มเพื่อให้การช่วยเหลือเด็กสมาธิสั้น
3. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้รับทราบกำหนดการและรูปแบบการฝึกอบรมกลุ่ม
4. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะสมาธิสั้น
5. เพื่อให้สมาชิกมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการพัฒนาดน

อุปกรณ์:

1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม ครั้งที่ 1
2. ใบงานที่ 1 กิจกรรมพายเรือ
3. ใบงานที่ 2 แบบประเมินภาวะสมาธิสั้น

วิธีดำเนินการ:

1. ชำนาญ
 - 1.1 ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้สมาชิกแนะนำตนเองทีละคน
 - 1.2 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ รูปแบบ กฎระเบียบ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัย กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการให้คำปรึกษากลุ่ม
2. ชำนาญดำเนินการ
 - 2.1 ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทำใบงานที่ 1.1 กิจกรรมพายเรือ
 - 2.2 สนทนา ซักถาม สมาชิก ถึงสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรม “พายเรือ”

- 2.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารประกอบการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 1 พร้อมทั้งบรรยายประกอบในลักษณะการพูดคุยเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น
- 2.4 ผู้วิจัยให้ผู้สมาชิกกลุ่มทำใบงานที่ 2 แบบประเมินภาวะสมาธิสั้น
- 2.5 สมาชิกร่วมกันเสนอปัญหาที่ตนประสบจากภาวะสมาธิสั้น
- 2.6 ผู้วิจัยให้กำลังใจและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาจากภาวะสมาธิสั้น
- 2.7 ผู้วิจัยให้ผู้สมาชิกกลุ่มกล่าวถึงความต้องการ หรือความคาดหวังที่จะได้รับการจากการปรึกษากลุ่ม

3. ขั้นสรุป

- 3.1 ผู้วิจัยให้ผู้สมาชิกกลุ่มสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้
- 3.1.1 การสร้างความคุ้นเคย ระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกกลุ่มและความแน่นแฟ้นของสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกกลุ่ม
- 3.1.2 วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ข้อตกลงของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของสมาชิกและผู้วิจัย ตลอดจนกำหนดการและสถานที่ในการเข้ารับการปรึกษา
- 3.1.3 ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากการเข้ารับการปรึกษา
- 3.2 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้สมาชิกกลุ่มซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดในการเข้ารับการปรึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน
- 3.3 ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการเข้ารับการปรึกษา

ประเมินผล:

1. สังเกตจากการให้ความสนใจ ความกระตือรือร้น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. การซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตอบคำถาม
3. การสรุปประเด็นของสมาชิกกลุ่ม
4. การพูดคุยถึงสภาพความรู้สึก อารมณ์หลังจากได้รับการให้คำปรึกษาครั้งที่ 1

เอกสารประกอบการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 1 “หนูเป็นเด็กสมาธิสั้น”

คุณหมอบอกว่า “หนูเป็นเด็กสมาธิสั้น” หนูไม่รู้ว่ าคือ อะไร จะเหมือน LD หรือออทิสติกหรือเปล่านะ คุณหมอบอกไม่ใช่ แต่เป็นอาการที่เกิดจากสารเคมีในสมอง น้อยกว่าปกติ ที่มีกรรมพันธุ์เป็นหลัก และสิ่งแวดล้อมเป็นตัวเสริม ส่วนสาเหตุอื่น ๆ ยังไม่ชัดเจน รู้แบบนี้แล้ว หนูสบายใจขึ้นเยอะเลย เพราะไม่ใช่ความผิดของหนูสักหน่อย คุณหมอบอกว่า เพราะอย่างนี้แหละเลยทำให้หนูไม่มีสมาธิ หนูหันพลันเล่น แล้วก็ชน อย่างที่ใคร ๆ ว่า อ้อ ! เป็นอย่างนี้เอง หนูเลยเรียนไม่รู้เรื่อง ทำงานก็ไม่เสร็จ แล้วหนูจะหาย จากโรคนี้ไหมคะ

คุณหมอหัวเราะแล้วบอกว่า ถึงไม่หายเสียทีเดียวก็ช่วยได้ แต่ต้องช่วยกัน อันดับแรก ตัวหนูด้วยต้องฝึกตัวเองก่อน พ่อแม่กับครูก็สำคัญเพราะจะร่วมกันดูแลใส่ใจและช่วยกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หนูดีใจจังเลยที่จะมีคนรอบข้างเข้าใจหนู ทำให้หนูมีกำลังใจที่จะ เปลี่ยนแปลงตัวเอง หนูก็อยากเป็นคนเก่งเหมือนคนอื่น ไม่อยากถูกดูจากพ่อแม่หรือครู อีกแล้ว ถ้าเพื่อน ๆ เข้าใจหนูด้วยก็คงจะดี หนูจะได้มีเพื่อนเยอะ ๆ หนูสัญญาว่าจะพยายาม ปรับปรุงตัวเอง อยู่บ้านหนูก็จะทำตามทีพ่อกับแม่บอก อยู่โรงเรียนหนูก็จะเชื่อฟังคุณครู ดูเหมือนนักกีฬาเลยนะ มีผู้ฝึกสอนคอยกำกับดูแลให้หมั่นฝึกซ้อม หนูมั่นใจว่าต้องทำได้ แน่ ๆ เลยค่ะคุณหมอ

ใบงานที่ 1

กิจกรรมพายเรือ

จุดประสงค์:

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิก
2. เพื่อฝึกสมาธิและการฟัง

การดำเนินการ:

1. ให้สมาชิกทุกคนยืนเป็นวงกลม
2. สอนสมาธิร้องเพลง และแสดงท่าทางประกอบซึ่งจะเปลี่ยนไปตามเนื้อร้อง

เนื้อเพลง

พายเรือไปในธารา มีหอย ปู ปลา แหวกว่าย เวียนวน

พายเรือกันไปหลายคน (ซ้ำ)

เรือกำลังจะล่ม... เอ้า... เรือกำลังจะล่ม

ขอคน... คน... ชนกัน

(ขอคน 2 คน เอาเข้าชนกัน)

(ขอคน 3 คน เอาหัวชนกัน)

(ขอคน 4 คน เอานิ้วโป้งชนกัน)

ฯลฯ

ขณะร้องเพลงให้เดินเป็นวงกลม และทำท่าพายเรือประกอบ เมื่อถึงตอนเรือกำลังจะล่มให้กระโดดย่อตัวลง พร้อมสาบสะโพก

ใบงานที่ 2

แบบประเมินภาวะสมาธิสั้น

ชื่อเด็ก.....อายุ..... ปี ^{ชั้น}.....

จงใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของตนเอง

พฤติกรรม	ไม่ทำเลย	ทำบางครั้ง	ทำค่อนข้างน้อย	ทำบ่อย
1. เคลื่อนไหว หรืออยู่นิ่ง				
2. ตื่นเต้นง่าย รีบร้อนผลุนผลัน				
3. แหย่เพื่อน				
4. ทำงานไม่เสร็จ				
5. หลุกหลิกตลอดเวลา				
6. ใจลอย วอกแวกต่อสิ่งอื่น ๆ รอบตัว				
7. ใจร้อน ไม่ชอบรอ				
8. ร้องไห้ง่าย				
9. ระวังอารมณ์ไม่ได้				
10. โกรธง่าย โมโหง่าย				

โปรแกรมการให้คำปรึกษาเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น
ครั้งที่ 2 เทคนิคการเรียนรู้

แนวคิด	ตัวแปร	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ผลกระทบจากภาวะสมาธิสั้น ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้ ได้ดีเท่ากับศักยภาพที่ตนมีอยู่ เทคนิคการเรียนรู้จะช่วยให้ เด็กรู้จักวิธีเรียนรู้ที่ถูกต้อง ซึ่งนอกจากจะส่งผลดีต่อการ เรียนแล้ว กระบวนการดังกล่าวยังมีผลต่อการควบคุม ตนให้เด็กมีภาวะสมาธิในขณะที่เรียนรู้ด้วย ผลสำเร็จ จากการเรียน ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมต่อไป	1. ความสำเร็จของงาน 2. การควบคุมตน	1. เด็กรู้จักเทคนิคการเรียนรู้ 2. เด็กมองเห็นความสัมพันธ์ของเทคนิคการเรียนรู้ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3. เด็กสามารถนำเทคนิคการเรียนรู้ไปใช้ได้จริง ในชีวิตประจำวัน 4. เด็กสามารถเลือกใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับตนได้ 5. เด็กมีทักษะในการใช้เทคนิคการเรียนรู้

โปรแกรมการให้คำปรึกษาเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ครั้งที่ 2 เทคนิคการเรียนรู้

เวลา: 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจ เทคนิคการเรียนรู้
2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่ม มีทักษะการเรียนรู้ที่ดี

อุปกรณ์:

1. เอกสารประกอบการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 2
2. ใบงาน 1-3
3. ดินสอ/ปากกา

วิธีดำเนินการ:

1. ชำนาญ

1.1 ผู้วิจัยแบ่งสมาชิกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ให้เลือกรายการที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการเรียนรู้ กลุ่มที่ 2 ให้จัดลำดับความสำคัญของรายการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

1.2 ให้ตัวแทนกลุ่ม นำเสนอผล พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบการพิจารณา

2. ชำนาญ

2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 2 และนำเสนอเทคนิคการเรียนรู้ พร้อมทั้งอธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ

2.2 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย

2.3 ผู้วิจัยซักถามสมาชิกกลุ่มถึงเทคนิคการเรียนรู้ และให้สมาชิกกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และผลที่เกิดขึ้น

2.4 ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มเลือกวิธีที่ตนสนใจ และนำไปฝึกปฏิบัติ โดยเขียนรายงานความก้าวหน้าในแต่ละสัปดาห์ตามแบบฟอร์ม

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยให้สมาชิกเขียนแผนผังความคิด เทคนิคการเรียนรู้

3.2 ผู้วิจัยกล่าวชมเชยสมาชิกที่ให้ความสนใจ และให้กำลังใจในการนำทักษะไปปฏิบัติ

3.3 ผู้วิจัยสรุปประเด็น และซักซ้อมความเข้าใจ ด้วยการสอบถามสมาชิก และให้สมาชิกกล่าวถึงประโยชน์ที่ตนได้รับจากการให้คำปรึกษาในครั้งนี้

3.4 ผู้วิจัยยุติการให้คำปรึกษากลุ่ม และนัดหมาย กำหนดการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

การประเมินผล:

1. สังเกตความสนใจ ความกระตือรือร้น และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. การตอบคำถาม และการอภิปรายกลุ่ม
3. แผนผังความคิด
4. ใบงาน

เอกสารประกอบการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 2 เทคนิคการเรียนรู้

1. อ่านบทเรียนล่วงหน้า เพื่อเตรียมตัวเรียนในชั้นเรียน
2. ตั้งใจฟังขณะครูสอน ยกมือถามเมื่อไม่เข้าใจ
3. ทำการบ้านหรือทำงานทันทีที่ครูสั่ง ป้องกันการลืม
4. จดข้อความสำคัญในสมุดเล็ก ๆ สำหรับทำความเข้าใจด้วยตนเอง
5. เขียนเป็นแผนภาพหรือแผนภูมิ เพื่อทบทวนความเข้าใจของตน
6. จัดเส้นใต้ข้อความสำคัญ สำหรับการทบทวนเมื่ออ่านซ้ำ
7. ฝึกตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน หรือบทเรียนที่ครูสอน
8. ทบทวนบทเรียนร่วมกับเพื่อนเมื่อใกล้สอบ

ใบงานที่ 1

คำสั่ง: จงกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ เลือกรายการที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการเรียนรู้

- ☐ การจดโน้ตย่อ
- ☐ การจัดโต๊ะเรียน
- ☐ การจัดเวลาในชีวิตประจำวัน
- ☐ การทำการบ้าน
- ☐ เทคนิคการจำ
- ☐ การพักผ่อน
- ☐ การอ่านหนังสือร่วมกับเพื่อน
- ☐ การฝึกทำโจทย์จากข้อสอบเก่า
- ☐ การเรียนพิเศษ
- ☐ การให้เพื่อนช่วยสอน
- ☐ การอ่านหนังสือล่วงหน้า
- ☐ การทบทวนบทเรียน
- ☐ การใช้สี/หมึก ชีคเส้นใต้ข้อความให้เด่นชัด
- ☐ การวาดภาพประกอบ
- ☐ การทำแผนผังความคิด
- ☐ การตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน
- ☐ การวางแผนการเรียนรู้
- ☐ การจดบันทึกการบ้านที่ครูสั่ง
- ☐ การจัดความสำคัญก่อน-หลัง ของสิ่งที่เรียน
- ☐ การจัดตารางสอน

ใบงานที่ 2

คำสั่ง: จงจัดลำดับความสำคัญของรายการที่เกี่ยวข้องกับการเรียน

- ☐ การจดโน้ตย่อ
- ☐ การจัดโต๊ะเรียน
- ☐ การจัดเวลาในชีวิตประจำวัน
- ☐ การทำการบ้าน
- ☐ เทคนิคการจำ
- ☐ การพักผ่อน
- ☐ การอ่านหนังสือร่วมกับเพื่อน
- ☐ การฝึกทำโจทย์จากข้อสอบเก่า
- ☐ การเรียนพิเศษ
- ☐ การให้เพื่อนช่วยสอน
- ☐ การอ่านหนังสือล่วงหน้า
- ☐ การทบทวนบทเรียน
- ☐ การใช้สี/หมึก ชีดเส้นใต้ข้อความให้เด่นชัด
- ☐ การวาดภาพประกอบ
- ☐ การทำแผนผังความคิด
- ☐ การตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน
- ☐ การวางแผนการเรียน
- ☐ การจดบันทึกการบ้านที่ครูสั่ง
- ☐ การจัดความสำคัญก่อน-หลัง ของสิ่งที่เรียน
- ☐ การจัดตารางสอน

ใบงานที่ 3

เทคนิคการเรียนที่เลือก คือ

ผลการปฏิบัติ มีดังนี้

วัน เวลา	วิชา/เนื้อหา	วิธีการปฏิบัติ

อุปสรรคที่พบ

.....

วิธีการแก้ไข

.....

(.....)

ผู้ปฏิบัติ

โปรแกรมฝึกอบรมผู้ปกครองเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น
ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ

แนวคิด	ตัวแปร	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. สัมพันธภาพเป็นสิ่งที่สำคัญทั้งในระหว่างสมาชิกและผู้นำกลุ่มกับสมาชิก ทำให้เกิดความไว้วางใจ กล้าที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม 2. การแจ้งวัตถุประสงค์ ทำให้สมาชิกกลุ่มรับรู้เป้าหมายร่วมกัน 3. กฎเกณฑ์ ข้อตกลง ตลอดจนรูปแบบของการฝึกอบรม ทำให้สมาชิกมีแนวทางในการดำเนินกิจกรรม 4. ข้อมูลพื้นฐานในเรื่องสมาธิสั้น ทำให้เกิดความเข้าใจ ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติในการดูแลเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นให้มีความเหมาะสม	-	1. ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนข้อเสนอแนะ จะส่งผลในการเลี้ยงดูเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น 2. กฎเกณฑ์ของกลุ่ม ทำให้สมาชิกมีแนวปฏิบัติเป็นพื้นฐานในการปลูกฝัง เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น 3. วัตถุประสงค์ นำไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ช่วยให้กลุ่มมีพลังที่จะดำเนินกิจกรรมเป็นไปในแนวเดียวกัน 4. สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับภาวะสมาธิสั้น และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการปรับ-วิธีการอบรมเลี้ยงดูให้เหมาะสมต่อไป

โปรแกรมการฝึกอบรมผู้ปกครองเด็กสมาธิสั้น ครั้งที่ 1 ปทุมธานี

เวลา: 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกกลุ่มและผู้วิจัย
2. เพื่อชี้แจงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
3. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทราบรายละเอียดของรูปแบบและข้อตกลงในการเข้ารับการฝึกอบรม
4. เพื่อให้สมาชิกทราบข้อมูลและผลกระทบของภาวะสมาธิสั้นต่อครอบครัว

อุปกรณ์:

1. เอกสารประกอบการฝึกอบรมครั้งที่ 1
2. VCD เรื่องพฤติกรรมเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

วิธีดำเนินการ:

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และให้สมาชิกได้แนะนำตนเองโดยใช้เกมการจำชื่อเป็นวงกลม
2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ รูปแบบ ข้อตกลง บทบาทของผู้วิจัยและสมาชิก วัน เวลา และสถานที่ในการฝึกอบรม

ขั้นตอนการ:

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้สึกที่ได้มีโอกาสรู้จักสมาชิกอื่น ๆ
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกกล่าวถึงความต้องการ/ความคาดหวังของตนในการเข้าร่วมฝึกอบรม

3. ผู้วิจัยให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับภาวะสมานธิสันด้วยการบรรยายประกอบภาพ และ VCD โดยให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมดังนี้

3.1 ให้สมาชิกกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ตนประสบในครอบครัว

3.2 ให้สมาชิกกลุ่มกล่าวถึงปัญหาที่ตนพบและวิธีการแก้ปัญหาที่เคยใช้

4. ผู้วิจัยนำประเด็นต่าง ๆ ที่สมาชิกกล่าวถึงเพื่อโยงให้สมาชิกตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนความสำคัญในการแก้ไขปัญหา

5. ผู้วิจัยกล่าวถึงข้อตกลงในการเข้ารับการฝึกอบรม แจ้งให้สมาชิกทราบกำหนดการและสถานที่ในการเข้ารับการฝึกอบรม

ขั้นสรุป:

1. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามเกี่ยวกับรายละเอียดในการเข้ารับการอบรม

2. ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มสรุปบทบาทของสมาชิก และประโยชน์ที่จะได้รับการเข้าร่วมฝึกอบรม

3. ผู้วิจัยนัดหมายกำหนดการฝึกอบรมครั้งต่อไป

การประเมินผล:

1. สังเกตจากการให้ความสนใจ การให้ความร่วมมือและความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม

2. สังเกตจากการสรุปผลของสมาชิกในการฝึกอบรมครั้งนี้

2. ภาวะสมาธิสั้นในวัยทารกเรียน

เด็กสมาธิสั้นส่วนใหญ่มักมีปัญหาการเรียน
 ด้อยเนื่องจากไม่สามารถเรียนได้ตามศักยภาพ
 ดังนั้นจึงควรมีการประสานงานกับครูอย่างใกล้ชิด
 เพื่อจัดการเรียนและสิ่งแวดล้อม
 ให้เหมาะสมกับเด็กคือ ห้องเรียน
 ต้องค่อนข้างสงบไม่รบกวน
 และไม่เสียงกระดังมาก

3. ภาวะสมาธิสั้นโดยการใช้ยา

ยาที่ใช้รักษาโรคสมาธิสั้นนั้นเป็นยาที่ปลอดภัย
 มีผลข้างเคียงน้อย และมีประสิทธิภาพในการรักษาสูง
 ในกรณีที่เด็กมีอาการรุนแรง หรือละเลยร่างกาย อาจ
 ต้องให้เด็กมีสมาธิสั้น จนน้อยลง ดูแลเป็นพิเศษ มี
 ความสามารถในการควบคุมตนเอง ผลที่ตามมาคือ
 การเรียนอาจดีขึ้น มีความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือคน
 รอบข้างดีขึ้น และเด็กจะมีความรู้สึกว่าคุณค่า

แต่อย่างไรก็ดี ยาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของ
 การรักษาแบบผสมผสานเท่านั้น การใช้ยาร่วมกับการ
 รักษาโดยการปรับพฤติกรรม และการช่วยเหลือ
 ด้านการเรียน จะได้ผลที่ดีกว่าการใช้ยาอย่างเดียว

ภาวะสมาธิสั้น

Attention Deficit Hyperactivity Disorder - ADHD

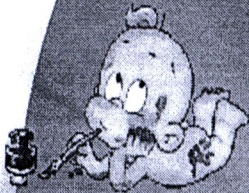
ภาวะสมาธิสั้นไม่ใช่อุปสรรค
 ที่จะทำให้เด็กประสบความล้มเหลว
 หากไปหาแพทย์เพื่อขอความช่วยเหลือ
 ที่ถูกวิธี

เอกสารประกอบการฝึกอบรมผู้ปกครอง
 เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ครั้งที่ 1

จัดทำโดยกรมสุขภาพจิต
 กรมสุขภาพจิต กรุงเทพมหานคร
 กรมสุขภาพจิต กรุงเทพมหานคร

ภาพ 13 เอกสารประกอบการฝึกอบรม ความรู้เรื่องภาวะสมาธิสั้นแบบที่ 1

ภาวะสมาธิสั้น เป็นอย่างไร ?

ภาวะสมาธิสั้น คือกลุ่มอาการที่เกิดจาก
ความผิดปกติในการทำงานของสมอง
แล้วก่อให้เกิดผลกระทบต่องานพฤติกรรม
อารมณ์ สังคม และการเรียนรู้ ซึ่งพบ
ประมาณร้อยละ 3-5 ของเด็กวัยเรียน
โดยมีอัตราส่วน ชาย : หญิง เป็น 4-6 : 1

อาการที่สำคัญ

1. ความบกพร่องของสมาธิมีความสนใจ
สั้น เบื่อง่าย วอกแวก ไม่รอบคอบ ทำงาน
บกพร่อง ไม่เสร็จตามกำหนด
2. ความบกพร่องของพฤติกรรม สังเกต
ได้ว่าเด็กมักซนไม่ติดที่ อยู่ไม่ขยับ ขี้วาม
ซุกซน ขี้กวน ขอบปิ่นปาย เล่นโกลาเลียน เสียงดัง
3. ความบกพร่องในการคิดวางแผนเด็กมัก
จะหุนหัน อู้อ้น ใจร้อน ไม่สามารถควบคุมตน
เองได้ รอคอยไม่เป็น ชอบพูดแทรกหรือตอบ
คำถามก่อนที่จะถามจบ

ผลกระทบ

เด็กมักจะสนใจเรียนไม่ขาน เล่นของเล่น หรือ
ทำกิจกรรมตามใจไปสุ่ ภายหลังมักจะมีสิ่งเร้า
พฤติกรรมที่พบได้บ่อยได้แก่ การทะเลาะเพื่อน
หรือรบกวนคนอื่น ขี้บ่น ขี้เรียน
ไม่ตั้งใจเรียน ทำให้ผลการเรียน
ไม่ดีเท่าที่ควรหรือต่ำกว่าความ
สามารถจริง

สาเหตุ

อาจมาจากปัจจัยต่อไปนี้

1. กรรมพันธุ์
2. สารเคมีในสมอง
3. องค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่
การคลอดก่อนกำหนด ภาวะขาด
อาหาร การติดเชื้อในสมอง
โรคลมชัก

การบำบัดรักษา

1. การปรับพฤติกรรม และการช่วยเหลือ
ทางด้านจิตใจแก่เด็ก และครอบครัว

ผู้ปกครองและครูของเด็กที่เป็นสมาธิสั้น
ควรมีความรู้เกี่ยวกับโรค และเทคนิค
การปรับพฤติกรรมเพื่อช่วยในการ
จัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
ของเด็ก การประจักษ์ประชน
รอนที่การลงโทษคือความ
รุนแรง เป็นวิธีการปรับ
เปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ได้ผล
โดยจะทำให้เด็กมีอารมณ์
โกรธและก้าวร้าวมากขึ้น

ภาพ 14 เอกสารประกอบการฝึกอบรม ความรู้เรื่องภาวะสมาธิสั้นแบบที่ 2

โปรแกรมฝึกอบรมผู้ประกอบการเด็กที่มีภาวะสมมติฐาน
ครั้งที่ 2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับเด็กที่มีภาวะสมมติฐาน

แนวคิด	ตัวแปร	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
โดยทั่วไป ผู้ประกอบการมักขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะสมมติฐาน เป็นผลให้การอบรมเลี้ยงดู เป็นไปอย่างไม่เหมาะสม ทำให้เกิดความขัดแย้ง ในเรื่องต่าง ๆ ได้ง่ายยังผลให้สัมพันธภาพทั้ง 2 ฝ่ายไม่ค่อยดีนัก การฝึกอบรมผู้ประกอบการให้มีการปรับเปลี่ยนท่าที ย่อมทำให้เด็กมีรากฐาน ที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม	ทักษะทางสังคม	1. ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเด็กที่มีภาวะสมมติฐาน 2. ผู้ปกครองทราบปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสัมพันธภาพ 3. ผู้ปกครองเรียนรู้วิธีการปรับเปลี่ยนสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว 4. ผู้ปกครอง สามารถนำทักษะการสร้างสัมพันธภาพไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 5. ผู้ปกครองและเด็กมีสัมพันธภาพที่ดีและเหมาะสมอย่างยั่งยืน 6. เด็กเรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

โปรแกรมการฝึกอบรมผู้ปกครองเด็กสมาธิสั้น

ครั้งที่ 2

การทำความเข้าใจสัมพันธ์ภาพระหว่างเด็กสมาธิสั้นและผู้ปกครอง

เวลา: 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มตระหนักถึงความสำคัญของสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ปกครองกับเด็กสมาธิสั้น
2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบที่มีผลต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ปกครองกับเด็กสมาธิสั้น
3. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับเด็กสมาธิสั้น

อุปกรณ์:

1. เอกสารประกอบการฝึกอบรมครั้งที่ 2
2. ใบงานที่ 1

วิธีดำเนินการ:

1. ชำนาญ
 - 1.1 ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 1 ให้สมาชิกประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กสมาธิสั้น
 - 1.2 ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมอภิปรายความคิดเห็นและยกตัวอย่างสถานการณ์จริงที่ตนประสบ

2. ขั้นตอนการ

2.1 ผู้วิจัยกล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก โดยแจกแจงรายละเอียดแต่ละประเด็นให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสถานการณ์เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างสัมพันธภาพ

2.2 ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทำกิจกรรมในใบงานที่ 1 นำเสนอและอภิปรายผล
ขั้นสรุป

2.3 ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญในการสร้างเสริมสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับเด็กสามาริสน

การประเมินผล:

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากใบงาน

เอกสารประกอบการฝึกอบรมผู้ปกครองเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

ครั้งที่ 2

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

เนื่องจากเด็กสมาธิสั้นมีอาการที่รบกวนผู้อื่น ขาดการเล็งดู ทำให้เกิดปฏิกิริยาทางลบจากพ่อแม่ และอาจเกิดปัญหาการเล็งดูที่ไม่เหมาะสมตามมา เช่น การตามใจ และการให้ความช่วยเหลือเด็กมากเกินไป การพูดว่ากล่าว ลงโทษรุนแรง หรือการไม่เอาจริงปล่อยเด็กมากเกินไป ในที่สุดกลายเป็นปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (พนม เกตุมาน, 2552, หน้า 3-4)

1. การตามใจมากเกินไป ทำให้เด็กขาดการควบคุมตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง ไม่คิด ไม่วางแผนการให้เป็นระบบ เอาแต่ใจตัว ทำตามอารมณ์ตนเอง ไม่ฟังใคร เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง

2. การช่วยเหลือเด็กมากเกินไป ทำให้เด็กไม่สามารถช่วยตัวเองได้ บริหารเวลาไม่เป็น ทำอะไรด้วยตัวเองไม่ได้ ขาดความมั่นใจ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่แก้ปัญหาพึ่งพาผู้อื่น มักหลบเลี่ยงปัญหา ขาดทักษะพื้นฐานในการปรับตัว

3. การพูดว่ากล่าว ตาหนิ ประณาม ประจาน ลงโทษมากเกินไป ทำให้อารมณ์ไม่มั่นคง หงุดหงิด มองตนเองไม่ดี มองโลกในแง่ร้าย ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ขาดความกล้าที่จะสร้างสรรค์ เก็บกดความโกรธ ความก้าวร้าว และอาจกลายเป็นพฤติกรรมเกรี้ยวเมื่อโตขึ้น

4. การปล่อยเด็กเป็นอิสระมากเกินไป ทำให้เด็กขาดระเบียบวินัย ขาดการควบคุมตน ขาดทักษะส่วนตัว ทักษะทางสังคม เอาแต่ใจตนเอง ตัดสินใจแบบขาดการยั้งคิด ตัดสินใจด้วยอารมณ์ ไม่ปรับตัวเข้าหาผู้อื่น ไม่อยู่ในกรอบกติกาของสังคม

ปัญหาพฤติกรรมเหล่านี้ ล้วนเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ทางลบระหว่างผู้ปกครองกับเด็กสมาธิสั้นทั้งสิ้น การแก้ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องปรับปรุงสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยมีปัจจัยหลัก ดังนี้

1. ผู้ปกครองต้องมีสุขภาพจิตที่ดี ควบคุมอารมณ์ตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผน และแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน

2. ผู้ปกครอง และเด็กต้องมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความรัก ความอบอุ่น
ใกล้ชิดกัน

3. พ่อและแม่ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเห็นที่สอดคล้อง หรือประนีประนอม
สามารถตกลงทำงานร่วมกันได้ แม้จะมีความเห็นที่แตกต่างกัน มีการประสานงาน
ช่วยเหลือ และแบ่งหน้าที่กัน มีเวลาและใช้แรงงูใจในการฝึกฝนลูกร่วมกัน

4. ผู้ปกครองและเด็กต้องมีการสื่อสารอย่างเปิดเผย ไม่ปิดบังซ่อนเร้นความรู้สึก
ความต้องการของแต่ละฝ่าย ยอมรับฟัง และตอบสนองด้วยเหตุผลที่ดี

ใบงานที่ 1
ท่านเป็นพ่อแม่แบบใด

จงขีดเครื่องหมาย ✓ เลือกรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็ก ที่ใกล้เคียงกับท่านมากที่สุด

รูปแบบพฤติกรรม	ใช่	ไม่ใช่
ก.		
1.1) ไม่มีกฎเกณฑ์/ กฎเกณฑ์ไม่ชัดเจน		
1.2) ยอมให้เด็กบีบบังคับ บ่น จู้จี้ หรือร้องไห้เพื่อเรียกร้องสิ่งที่ต้องการ		
1.3) ขาดวินัย		
1.4) ไม่คาดหวังต่อการมีพฤติกรรมของเด็ก เป็นผลให้เด็กมีพฤติกรรมกาเฟื่องพาสูง		
1.5) ไม่สนใจ หรือเพิกเฉย หรือยอมรับพฤติกรรมไม่ดีของเด็ก		
1.6) แฝงเร้นความโกรธ รำคาญ ไม่อดทน		
1.7) แสดงความเย็นชา		
1.8) ไม่ว่ากล่าวตักเตือน หรือละเลยต่อการกระทำตามใจตนของเด็ก		
ข.		
2.1) เคร่งครัดกฎเกณฑ์		
2.2) มักใช้วิธีการเผชิญหน้าในการแก้ปัญหา และลงโทษทันที		
2.3) แสดงความโกรธ ไม่พอใจ โดยตรง		
2.4) อธิบายกฎเกณฑ์ไม่ชัดเจน		
2.5) ไม่สนใจความคิดเห็น หรือความต้องการของเด็ก		
2.6) ไม่ยืดหยุ่น ใช้การบังคับ จัดการกับพฤติกรรมเด็ก		
2.7) ลงโทษด้วยวิธีรุนแรง		
2.8) ไม่มีความอบอุ่น ขาดความละเมียดละไมในการดูแลเด็ก		
2.9) มองเด็กทางด้านลบ		
2.10) ไม่ใส่ใจในการพาเด็กเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี		
2.11) ไม่สนใจความต้องการตามพัฒนาการของเด็ก		
ค.		
3.1) มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน		
3.2) ไม่ยอมให้เด็กบีบบังคับ หรือยอมตามความต้องการของเด็กโดยไม่มีเหตุผล		
3.3) พยายามเข้าใจกับเด็กที่ไม่ยอมเชื่อฟังด้วยเหตุผล		

รูปแบบพฤติกรรม	ใช่	ไม่ใช่
3.4) แสดงความไม่พอใจ หรือรำคาญ ในการตอบสนองต่อพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็ก		
3.5) แสดงความพอใจ และส่งเสริมเด็กที่มีพฤติกรรมดี		
3.6) สื่อสารเรื่องกฎเกณฑ์ชัดเจน		
3.7) เปิดโอกาสให้เด็กเลือกกระทำที่หลากหลาย		
3.8) ยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของเด็ก		
3.9) มีความอบอุ่นและจดจ่อที่จะตอบสนองความต้องการของเด็ก		
3.10) ไม่คาดหวังต่อเด็กมากเกินไป		
3.11) มีการวางแผนหรือกิจกรรมร่วม เกี่ยวกับประเพณีหรือวัฒนธรรม		
3.12) มีการตั้งมาตรฐานและพยายามส่งเสริมให้เด็กบรรลุเป้าหมาย		

เฉลยใบงานที่ 1

ท่านมีรูปแบบการเลี้ยงดูลูกแบบใด

ก คือ พ่อแม่ที่เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Permissive-indulgent Parent)

เมื่อท่านเลือกตอบรูปแบบพฤติกรรมข้อใดข้อหนึ่งในข้อ 1.1), 1.2), 1.3), 1.4), 1.5), 1.6), 1.7), 1.8)

ข คือ พ่อแม่ที่ใช้อำนาจ

เมื่อท่านเลือกตอบรูปแบบพฤติกรรมข้อใดข้อหนึ่งในข้อ 2.1), 2.2), 2.3), 2.4), 2.5), 2.6), 2.7), 2.8), 2.9), 2.10), 2.11)

ค คือ พ่อแม่ที่มีความมั่นคง

เมื่อท่านเลือกตอบรูปแบบพฤติกรรมข้อใดข้อหนึ่งในข้อ 3.1), 3.2), 3.3), 3.4), 3.5), 3.6), 3.7), 3.8), 3.9), 3.10), 3.11), 3.12)

ใบงานที่ 2

ปรอทสัมพันธภาพ

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้สมาชิกสามารถบอกได้ถึงองค์ประกอบใดบ้างที่กระตุ้นให้เกิดปัญหาทางสัมพันธภาพมากที่สุด
2. เพื่อให้สมาชิกหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม

ขนาดของกลุ่ม: 5-10 คน

ระยะเวลาที่ใช้: 30 นาที

อุปกรณ์: ภาพปรอทตามจำนวนสมาชิก

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม:

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยสนทนากับสมาชิกเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างเด็กกับครอบครัว จากนั้นระดมสมองจากสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับเด็กสมาชิก

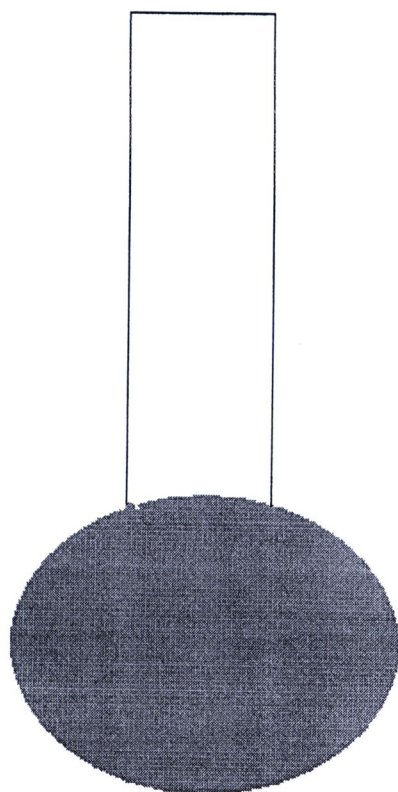
1.2 แจกแผนภาพปรอทวัดสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็กสมาชิก

1.3 ให้สมาชิกแต่ละคนเลือกดูว่าองค์ประกอบใดที่ทำให้สัมพันธภาพแตกร้าวจากน้อยที่สุดไปหามากที่สุดแล้วเขียนลงในภาพปรอทที่แจกให้

1.4 ให้สมาชิกแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางแก้ไขที่ตนเคยใช้ได้ผลและไม่ได้ผล

1.5 ให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์สาเหตุและหาแนวทางแก้ไขแต่ละสถานการณ์

มากที่สุด

สัมพันธภาพแตกร้าง

ลูกไม่เชื่อฟัง

พ่อแม่เครียด

ลูกทำการบ้านไม่เสร็จ

ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

ลูกควบคุมอารมณ์ไม่ได้

น้อยที่สุด

ภาพ 15 ตัวอย่างแผนภาพปรอท

โปรแกรมฝึกอบรมครูที่สอนเด็กสมาธิสั้น
ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ

แนวคิด	ตัวแปร	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. สัมพันธภาพที่ดีเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ฝึกอบรมประสบความสำเร็จ เนื่องจากสมาชิกเกิดความคุ้นเคยไว้วางใจ แลกเปลี่ยนข้อมูล ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก 2. การปฐมนิเทศช่วยให้สมาชิกทราบแนวทาง เป้าหมาย การฝึกอบรม และตระหนักถึงความสำคัญ และภารกิจ ในการดำเนินกิจกรรม 3. ครูที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะสมาธิสั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ครูทราบแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับเด็ก อย่างไรก็ตามความร่วมมือระหว่าง บ้านกับโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การช่วยเหลือ เด็กเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ครูกับ ผู้ปกครองจึงต้องมีการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ การสื่อสาร จึงเป็นสื่อกลางที่จะทำให้แนวคิดถูกนำมาปฏิบัติอย่างเป็น ธรรมชาติ	-	1. ครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะสมาธิสั้นสามารถให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ครูกับผู้ปกครองร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น 3. เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นได้รับความช่วยเหลือจากบ้านและโรงเรียน อย่างเป็นรูปธรรม

โปรแกรมการฝึกอบรมครูที่สอนเด็กสมาธิสั้น ครั้งที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ

เวลา: 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกกลุ่ม
2. เพื่อชี้แจงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
3. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้รับทราบถึงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับกำหนดการและรูปแบบการฝึกอบรม
4. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้เกี่ยวกับภาวะสมาธิสั้นและผลกระทบทางด้านการเรียน
5. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มตระหนัก และรู้วิธีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง

อุปกรณ์:

1. เอกสารประกอบการฝึกอบรมครั้งที่ 1
2. ใบกิจกรรม
3. ใบงาน

วิธีดำเนินการ:

1. ขั้นนำ

- 1.1 ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้สมาชิกได้แนะนำตนเองโดยใช้เกม

“เขียนด้วยมือไม่ถนัด”

- 1.2 ผู้วิจัยซักถามสมาชิกถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม

- 1.3 สมาชิกร่วมกันอภิปรายถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรมโดยผู้วิจัยพยายามให้สมาชิกสรุปเชื่อมโยงความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำกัดของความสามารถในแต่ละคน เช่นเดียวกับภาวะสมาธิสั้นของนักเรียนที่อาจมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.4 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ รูปแบบ กระบวนการ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัย ตารางวัน เวลา และสถานที่ในการฝึกอบรมกลุ่ม

2. ขั้นตอนการ

2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่องภาวะสมานัตตังกับการเรียนรู้พร้อมกับบรรยายประกอบ

2.2 ให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันคิดและบอกถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ตนประสบในการสอนเด็กที่มีภาวะสมานัตตัง

2.3 ผู้วิจัยเขียนประเด็นปัญหาที่สมาชิกกล่าวในฟลิปชาร์ต

2.4 ผู้วิจัยนำประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ยกตัวอย่างมาอธิบายเชื่อมโยงถึงผลกระทบทางด้านการเรียนโดยได้เสนอให้สมาชิกตระหนักถึงความสำคัญในการทำความเข้าใจภาวะสมานัตตังเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2.5 ผู้วิจัยนำเสนอ “การคัดสรร” เพื่อใช้ติดต่อกับผู้ปกครองขอความร่วมมือในการปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกัน

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยให้สมาชิกสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

3.1.1 บทบาทของสมาชิกกลุ่ม

3.1.2 ประโยชน์ที่จะได้รับการฝึกอบรม

3.2 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดของการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

3.3 ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการฝึกอบรมครั้งต่อไป

การประเมินผล:

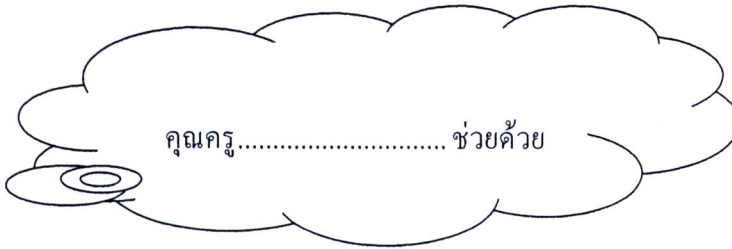
1. สังเกตจากการให้ความสนใจ ความกระตือรือร้น และความร่วมมือในการทำกิจกรรม ตลอดจนการตอบคำถามต่าง ๆ

2. ประเมินความถูกต้องจากบทสรุปของสมาชิกกลุ่ม

เอกสารประกอบการฝึกอบรมครู

ครั้งที่ 1

เรื่อง ภาวะสมาธิสั้นกับผลกระทบทางการเรียน

วินัดดา ปิยะศิลป์ (2550, หน้า 99-103) กล่าวว่า ครู คือ คนสำคัญของเด็กสมาธิสั้น เพราะเด็กเหล่านี้จะมีปัญหาทางการเรียนเป็นพื้นฐาน ทั้งด้านการอ่าน เขียน เรียนไม่ทัน เปื่อ ครูจึงช่วยเหลือเด็กได้ด้วยเทคนิคการสอน อีกทั้งยังเห็นปัญหาของเด็กได้เร็วกว่า พ่อแม่ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเรียนของเด็กสมาธิสั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจ และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมของครู

สมาธิสั้นส่งผลต่อการเรียนอย่างไร

เด็กสมาธิสั้นมักจะมีผลการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงของสมอง เนื่องจาก ขาดทักษะสำคัญในการเรียนหลายอย่าง ทำให้มีผลต่อการเรียน ดังนี้

1. การอ่าน

เด็กสมาธิสั้นจะอ่าน เขียน และคำนวณต่ำกว่าเด็กอื่น ถ้าใช้การเรียนการสอนแบบเดียวกับเด็กทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ ยังพบว่าร้อยละ 20-30 มักจะมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (learning disability) จำเป็นต้องได้รับการสอนที่มีความจำเพาะ

2. การเขียน

เด็กสมาธิสั้นมักจะใช้มือไม่คล่อง สายตา และมือไม่ประสานกัน ทำให้การเขียนช้า ไม่เป็นระเบียบ การฝึกฝนที่ถูกวิธีจึงเป็นสิ่งจำเป็น

3. การฟัง/จับประเด็น

เนื่องจากเด็กขาดสมาธิ หรือมีสมาธิในระยะสั้น ๆ ทำให้การฟัง จับประเด็น เป็นเรื่องยาก จึงมีผลต่อการเรียนรู้โดยตรง

4. การวางแผน/จัดระบบ

ภาวะสมาธิสั้นจะมีจุดอ่อนในการบริหารจัดการ วางแผน เรียงลำดับความสำคัญของงาน การตั้งสมาธิ และลงมือทำงานตามแผน สิ่งเหล่านี้เองเป็นผลทำให้เด็กทำงานซ้ำ ไม่ทันตามกำหนด และกลายเป็นความล้มเหลวทางการเรียนในที่สุด

บทบาทของครู

1. เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องเด็กหลายด้าน เข้าใจและมองเห็นผลกระทบระยะยาว จากภาวะสมาธิสั้นที่เกิดขึ้นกับเด็กและครอบครัว
2. สังเกตปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม โดยมองแบบผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องผลการเรียน พฤติกรรม อารมณ์ การปรับตัว เปรียบเทียบกับเกณฑ์ทั่วไปของเด็กปกติ เพื่อให้การช่วยเหลืออย่างเหมาะสม
3. ครูเป็นผู้ร่วมทีมในการให้ความช่วยเหลือเด็ก ด้วยการให้ข้อมูลและร่วมวางแผน การช่วยเหลือ
4. พัฒนาทักษะต่าง ๆ ด้านการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสม
5. ติดตามและประเมินผลเพื่อส่งข้อมูลให้ครูในชั้นเรียนต่อไป

ผดุง อารยะวิญญู (2544, หน้า 1-6) กล่าวว่า คำว่า “สมาธิสั้น” เป็นคำรวม หมายถึง เด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใน 2 ประเภท ต่อไปนี้

1. สมาธิสั้นอย่างเดียว (Attention Deficit Disorder--ADD)
2. สมาธิสั้นและไม้อยู่นิ่ง (Attention Deficit Hyperactive Disorder--ADHD)

ลักษณะเด็ก ADD

เด็ก ADD มีลักษณะดังนี้

1. เสียสมาธิง่าย
2. ไม่ค่อยฟัง
3. ไม่ตั้งใจ/ตั้งใจได้ไม่นาน
4. ไม่มีสมาธิในการทำงาน/เรียน หรือทำได้ในช่วงสั้น ๆ
5. มีความสามารถในการทำงานไม่คงที่
6. มีท่าทาง “หลุดหลิก “
7. ไม่มีระเบียบ ขาดความรอบคอบ ทำของหายบ่อย

8. ขาดทักษะการเรียนรู้
9. ทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องพึ่งพาคนอื่น

ลักษณะเด็ก ADHD

ลักษณะเด็ก ADHD อาจจะมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับ ADD และอาจมีพฤติกรรมบางด้านเพิ่ม ดังนี้

1. ไม่อยู่นิ่ง “ซุกซน”
 - 1.1 เคลื่อนที่ไปมา เช่น ลุกเดิน
 - 1.2 เคลื่อนไหวเมื่อดูหนังอยู่กับที่ เช่น โยกตัว ผงกศีรษะ
 - 1.3 เล่นสิ่งของในมือ
 - 1.4 วิ่งรอบห้อง
2. ลักษณะหุนหันพลันแล่น ควบคุมตนไม่ได้
 - 2.1 พูดโพล่งเสียงดัง
 - 2.2 ไม่รู้จักการรอคอย
 - 2.3 ขัดจังหวะผู้อื่น
 - 2.4 พูดไม่หยุด
 - 2.5 ระบายผู้อื่น/ก่อความรำคาญ
 - 2.6 ขาดความยั้งคิดในการกระทำ เช่น ข้ามถนนโดยไม่ดูรถ

ความซุก/การระบาด

ประมาณร้อยละ 3-5 ของเด็กวัยเรียน พบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง โดยเด็กชายมักจัดอยู่ในประเภท ADHD ส่วนเด็กหญิงมักเป็นประเภท ADD สาเหตุยังไม่ทราบแน่ชัด ซึ่งอาจมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. กรรมพันธุ์
2. สารเคมีในสมอง
3. การบาดเจ็บของสมองระหว่างคลอด
4. สารตะกั่ว

5. อาหาร

6. ยา

ใบงาน
ปัญหาในการสอนเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

ให้สมาชิกร่วมกันคิด และกล่าวถึงปัญหาที่พบในการสอนเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

1. ปัญหาด้านการเรียน

.....

2. ปัญหาด้านพฤติกรรม

.....

3. ปัญหาด้านอารมณ์

.....

4. อื่น ๆ

.....

ใบกิจกรรม “เขียนด้วยมือที่ไม่ถนัด”

วิธีการ:

1. แจกกระดาษ-ดินสอให้สมาชิก
2. ให้สมาชิกเขียนชื่อ-นามสกุลของตัวเอง พร้อมกับเขียนข้อความง่าย ๆ 1 ประโยค หรือวาดรูปลงในกระดาษด้วยมือข้างที่ไม่ถนัด เช่น ถนัดขวาให้ใช้มือซ้าย เป็นต้น
3. ผู้วิจัยซักถามสมาชิกถึงความรู้สึกที่ได้จากการทำกิจกรรม
4. สมาชิกร่วมกันอภิปราย และผู้วิจัยสรุปประเด็น ดังนี้

การทำกิจกรรมที่ไม่คุ้นเคย อาจทำให้รู้สึกวิตกกังวล ขาดความมั่นใจต่อผลงานที่จะออกมา เช่นเดียวกับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นที่มักจะมีความรู้สึกอึดอัด กังวล เนื่องจากไม่คุ้นเคยกับการที่จะต้องจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งนาน ๆ การผ่อนคลาย ต้องการให้เด็กได้ทำกิจกรรมตามที่ตนถนัด หรือมีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนของตน จะทำให้เด็กทำงานได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับการที่เรากลับไปเขียนหนังสือ หรือวาดภาพด้วยมือที่ถนัด

การสื่อสารประจำวัน
(daily student rating card)

ชื่อ วันที่..... วิชา

พฤติกรรมในชั้นเรียนของหนูในวันนี้

- 0 หมายถึง ไม่ได้ทำงาน
- 1 หมายถึง ต้องปรับปรุง
- 2 หมายถึง พอใช้
- 3 หมายถึง ดี
- 4 หมายถึง เยี่ยมมาก

พฤติกรรม	คะแนน				
	0	1	2	3	4
การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน					
การทำงานที่มอบหมาย					
การส่งการบ้าน					
การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน					
การมีสมาธิในการเรียน					
ความคิดเห็นเพิ่มเติม					
สิ่งที่ต้องการให้ผู้ปกครองช่วย					

โปรแกรมฝึกอบรมครูที่สอนเด็กสมาธิสั้น
ครั้งที่ 2 การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

แนวคิด	ตัวแปร	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ช่วยให้เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นสามารถเรียนได้ดีขึ้น เพราะเป็นการปรับ ลด หรือกำหนดขอบเขตของสิ่งเร้าที่จะกระตุ้น หรือดึงดูดความสนใจให้หันเหไปจากการเรียนการสอน ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนได้เท่าที่ศักยภาพของตนอยู่ การฝึกอบรมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจในด้านนี้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการ	ตัวแปร การทำงานสำเร็จ	1. ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน 2. ครูสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ได้จริง 3. เด็กสามารถเรียน ได้ดีในสภาพแวดล้อมที่ปรับให้เหมาะสม โดยอาศัยตัวชี้วัด ด้านการทำงานสำเร็จ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงผลสัมฤทธิ์

โปรแกรมการฝึกอบรมครูที่สอนเด็กสมาธิสั้น
ครั้งที่ 2

เรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

เวลา: 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มตระหนักถึงความสำคัญในการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน
2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีทักษะการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

อุปกรณ์:

1. VCD เรื่อง สภาพแวดล้อมในห้องเรียนเด็กสมาธิสั้น
2. เอกสารประกอบการฝึกอบรมครั้งที่ 2 เรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน
3. ใบงานที่ 1
4. ใบงานที่ 2
5. ใบงานที่ 3

วิธีดำเนินการ:

1. ขั้นนำ
 - 1.1 นำเสนอ VCD เรื่อง บรรยากาศในการเรียนการสอนห้องเรียนเด็กที่มีสมาธิสั้น (เป็นบรรยากาศก่อนการปรับสภาพแวดล้อม)
2. ดำเนินการ
 - 2.1 สมาชิกกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นสภาพบรรยากาศที่นำเสนอจาก VCD

2.2 สมาชิกแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนที่ประสบในการสอนเด็กสมาธิสั้น โดยนำเสนอประเด็นปัญหาที่พบ (ใบงานที่ 1)

2.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารประกอบการอบรมครั้งที่ 2 เรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน พร้อมทั้งบรรยายประกอบและเปิดโอกาสให้ซักถาม

2.4 นำเสนอ VCD เรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนสำหรับเด็กสมาธิสั้น

2.5 ให้สมาชิกกลุ่มเขียนข้อสังเกตที่ตนพบหรือเทคนิควิธีการที่ครูใช้ในการปรับสภาพแวดล้อมจาก VCD (ใบงานที่ 2)

2.6 ให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน (ใบงานที่ 3) โดยนำเสนอวิธีการแก้ไขปัญหามาจากใบงานที่ 1

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้สมาชิกกล่าวถึงประเด็นหลักในการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

การประเมินผล:

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. ประเมินจากใบงานที่ 1-3

เอกสารประกอบการฝึกอบรมครู

ครั้งที่ 2

เรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

ผดุง อารยวิญญู (2544, หน้า 52) กล่าวว่า ครูควรปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสมกับปัญหา และความต้องการของเด็ก ซึ่งมักจะมีคำถามอยู่เสมอว่า “สภาพแวดล้อมใดที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด” คำตอบก็คือ สภาพแวดล้อมที่มีระเบียบ (highly structured learning environment) จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุด ดังนั้นสิ่งที่จำเป็น และควรจัดให้เด็ก คือ

1. จัดห้องอย่างเหมาะสม เช่น มีมุมสำหรับทำกิจกรรม เพื่อให้เด็กเปลี่ยนอิริยาบถเมื่อหมดสมาธิในการเรียน หลีกเลี่ยงการแต่งห้องมากเกินไป เพื่อลดสิ่งรบกวนที่ทำให้เด็กวอกแวกง่าย
2. หากไม่สามารถจัดห้องพิเศษให้เด็กนั่งเรียนได้ อาจใช้ผนังกัน เพื่อไม่ให้มีการรบกวนจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ
3. ตำแหน่งโต๊ะเรียน ไม่ควรให้เด็กนั่งติดหน้าต่าง หรือประตู เพราะทำให้เด็กเสียสมาธิได้ง่าย แต่ควรจัดให้เด็กนั่งแถวหน้าสุด ใกล้โต๊ะครู เพื่อสะดวกในการเตือนเมื่อเด็กไม่มีสมาธิ นอกจากนั้น ควรจัดให้เด็กนั่งกับนักเรียนที่ตั้งใจเรียน เพื่อลดการคุยหรือเล่นกับเพื่อนขณะครูสอน
4. มีตารางกิจกรรม/งาน/การเรียนในแต่ละวันอย่างชัดเจน เพื่อให้เด็กทราบว่าตนจะต้องทำสิ่งใดบ้าง
5. มีลำดับขั้นตอนของงานแต่ละอย่าง เช่น ในงานชิ้นนี้จะต้องทำอะไรก่อนหลัง เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กมีระบบ ไม่เกิดความสับสน
6. ฝึกให้เด็กมีระเบียบด้วยการจัดโต๊ะเรียบร้อย ไม่ให้เก็บหนังสือ หรือสมุดจดไว้ในโต๊ะ รวมทั้งไม่ให้วางของหลายอย่างบนโต๊ะ เพื่อลดการรบกวนของสิ่งรบกวนและการหยิบของใช้เฉพาะที่จำเป็น
7. ครูควรเขียนกระดานตัวอย่างมีระเบียบ เป็นขั้นตอน เพื่อสะดวกในการอ่าน เพราะเด็กสมาธิสั้นจะสับสนได้ง่าย

8. การเตรียมเอกสาร หรือสื่อ อุปกรณ์ ควรใช้อักษรขนาดใหญ่ อ่านง่าย ตัวเข้ม มีช่องไฟกว้าง และไม่มีตัวอักษรมากเกินไป แต่ควรใช้ภาพ หรือแผนภูมิประกอบ เพื่อให้เข้าใจง่าย

ใบงานที่ 1

บรรยายปัญหาที่ตนพบในการสอนเด็กสมาธิสั้น

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ใบงานที่ 2

ข้อสังเกต/เทคนิควิธีการปรับสภาพแวดล้อมจาก VCD

[illegible]

ใบงานที่ 3

การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ตนประสบ

[illegible]

ภาคผนวก ง
บันทึกการเตรียมการทดลอง

บันทึกการเตรียมการทดลอง

การทดลองรูปแบบ โดยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีการเตรียมการทดลอง มีรายละเอียด คือ ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครู ผู้วิจัยดำเนินการฝึกอบรมครู ในช่วงวันที่ 30 มิถุนายน-11 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 เวลา 13.00-14.00 น. ณ ห้องประชุม อาคารทองกวาววิกรมย์ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1: ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ (วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2551)

ขั้นนำ ผู้วิจัยทักทายสมาชิก และแนะนำตนเองอีกครั้งเพื่อสร้างความคุ้นเคย และขอให้สมาชิกแนะนำตนเองโดยใช้เกม “เขียนด้วยมือไม่ถนัด” ด้วยการขอให้สมาชิกเขียนชื่อ นามสกุล และคำขวัญหรือสุภาษิตที่ตนชอบ ในช่วงนี้ สมาชิกต่างจะมักเขม้นเขียนด้วยมือข้างที่ไม่ถนัด พบว่า อักษรมีขนาดโตกว่าธรรมดา และใช้เวลานานพอสมควรกว่าจะเขียนได้ครบ บางคนเขียนแล้วหัวเราะ ขำตัวอักษรของตัวเองที่ดูหะเทอะตะผิดรูปทรงจากปกติ เมื่อซักถามถึงความรู้สึกขณะทำกิจกรรม หลายคนรู้สึกรำคาญกึ่งหงุดหงิดที่ไม่สามารถบังคับมือของตนได้อย่างปกติ ขณะที่บางคนกลับรู้สึกสนุกกับความสามารถใหม่

สมาชิกได้ร่วมอภิปรายถึงความคิดรวบยอดที่ได้จากการทำกิจกรรมสรุปประเด็นได้ว่าการทำในสิ่งที่ตนไม่ถนัด หรือถูกจำกัดในเรื่องความสามารถ ทำให้รู้สึกอึดอัด และอาจมีผลกระทบในด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น มองตนเองในแง่ลบว่าขาดความสามารถ เป็นต้น ในจุดนี้ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงให้สมาชิกเข้าใจความรู้สึกของเด็กสมาธิสั้นว่า การที่เด็กต้องทำในสิ่งที่ตนไม่ถนัดเหมือนเด็กอื่น ทำให้เกิดความรู้สึกอย่างไรบ้าง ดังตัวอย่าง เช่น การที่เด็กไม่สามารถดำรงตนให้มีสมาธิ จดจ่ออยู่กับการเรียนได้ตลอดระยะเวลา ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

จากนั้นผู้วิจัยได้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม วิธีการที่จะนำมาใช้ คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่วนรูปแบบอาจมีหลายลักษณะ เช่น การอภิปราย การใช้บทบาทสมมติ การฝึกทักษะ ตลอดจนการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังกล่าวถึง

กฎระเบียบในการเข้ากลุ่ม เช่น ต้องมีเวลาเข้ารับการอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และหากจำเป็นต้องขาดการฝึกอบรม ขอให้สมาชิกศึกษา จากเอกสารหรือสอบถาม จากเพื่อนสมาชิกอื่น รวมทั้งติดตามงานที่มอบหมายเพื่อนำมารายงานผลด้วย จากนั้น จึงเป็นข้อตกลงเรื่องวัน เวลา และสถานที่ในการฝึกอบรม โดยเปิดโอกาสให้สมาชิก ปรับเปลี่ยนได้ หากไม่สะดวกตามที่กำหนด

ขั้นตอนการ ผู้วิจัยแจกเอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่อง ภาวะสมาธิสั้นกับการเรียนรู้ พร้อมกับบรรยายประกอบวีดิทัศน์ สังเกตได้ว่า สมาชิกให้ความสนใจ โดยเฉพาะในส่วนของวีดิทัศน์ที่นำมาฉาย สมาชิกกล่าวว่า ลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว ไม่แตกต่างจากเด็กในห้องเรียนที่ตนพบหลายคน

จากนั้นผู้วิจัยให้สมาชิกช่วยกันคิด และจำแนกปัญหาต่าง ๆ ที่ตนพบในการสอนเด็กสมาธิสั้น โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เขียนประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในฟลิปชาร์ดที่เตรียมไว้ สมาชิกให้ข้อสังเกตว่า ปัญหาที่พบโดยทั่วไป ได้แก่ การควบคุมตนให้มีสมาธิกับสิ่งที่เรียน การทำงานไม่เสร็จ การแหย่เพื่อน ลุกเดินไปมาขณะสอน เป็นต้น

ผู้วิจัยสนทนากับสมาชิกว่า ปัญหาดังกล่าวนี ส่งผลกระทบอย่างไรต่อเด็กสมาธิสั้น สมาชิกเชื่อมโยงประเด็นปัญหาได้ว่า เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ พฤติกรรม และสัมพันธภาพกับผู้อื่น ปัญหาเหล่านี้ หากไม่ได้รับการแก้ไข ย่อมส่งผลกระทบต่อเด็กโดยตรง ดังนั้น จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจ และให้การช่วยเหลือเด็กสมาธิสั้น โดยผู้วิจัยกล่าวนั้น ถึงบทบาทของครู/โรงเรียนในการให้ความช่วยเหลือเด็กด้านการเรียน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาเด็กในลักษณะองค์รวม

ดังนั้น การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง จึงเป็นเรื่องสำคัญในการร่วมมือ ดำเนินการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำเสนอ การ์ดสื่อสาร เพื่อใช้ติดต่อหรือให้ข้อมูลเด็กในส่วนของโรงเรียนประจำวัน และผู้ปกครองสามารถใช้เป็นช่องทางในการให้ข้อมูล หรือร่วมมือกับโรงเรียนในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเช่นกัน สมาชิกเห็นด้วยกับการใช้การ์ดสื่อสาร เพื่อเป็นเครื่องมือเชื่อมต่อระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ขั้นสรุป สมาชิกสรุปประเด็นว่า ควรมีบทบาทอย่างไรในกลุ่มจึงจะทำให้การฝึกอบรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับการฝึกอบรม จากนั้นสมาชิกได้สอบถาม ข้อเสนอเกี่ยวกับการฝึกอบรม เป็นต้นว่าการเตรียมตัวเข้ารับ

การฝึกอบรม การรายงานผลสิ่งที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการทำหน้าที่คล้ายกับผู้ช่วยวิจัย ในการสังเกตและรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการประเมินพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะสมาธิ-
สั้น เป็นต้น ผู้วิจัยกำหนดการนัดหมายฝึกอบรมในครั้งต่อไป ซึ่งสมาชิกทุกคนสามารถ
เข้ารับการฝึกอบรมได้เต็มเวลา

การประเมินผล สังเกตได้ว่า สมาชิกมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็น
อย่างดี มีความกระตือรือร้นในขณะดำเนินกิจกรรม และให้ความร่วมมือในการอภิปราย
ซักถาม และเมื่อผู้วิจัยขอให้สรุปประเด็นสำคัญ ตอนท้ายกิจกรรมพบว่า สมาชิกสามารถ
สรุปประเด็นที่สำคัญ และความคิดรวบยอดได้อย่างถูกต้อง

ครั้งที่ 2: การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน (วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2551)

ขั้นนำ ผู้วิจัยฉายวิดีโอทัศน์เรื่อง บรรยากาศการเรียนการสอนห้องเรียนที่มี
เด็กสมาธิสั้น ก่อนการปรับสภาพแวดล้อมให้สมาชิกชม

ขั้นดำเนินการ สมาชิกร่วมแสดงความคิดเห็นว่า บรรยากาศดังกล่าวไม่สามารถ
ทำให้เกิดการเรียนการสอนที่ดีได้ เพราะเด็กมีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง และก่อกวนเพื่อนข้าง ๆ
ทำให้เรียนหนังสือไม่ได้ ครูไม่แสดงบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการ
เรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยแบ่งสมาชิกกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน พุดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์
ในการสอนเด็กสมาธิสั้น และนำเสนอประเด็นปัญหาที่พบในใบงานที่ 1 โดยแต่ละกลุ่ม
มีข้อสังเกตที่คล้ายกันคือ ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำงานไม่เสร็จตาม
กำหนด การควบคุมตนให้ใส่ใจต่องาน การลืมทำงานที่มอบหมาย หรือลืมส่งการบ้าน
รอคอยไม่เป็น ส่งเสียงดัง พุดมากชอบ ตะโกน ใจน้อย เจ้าอารมณ์

ผู้วิจัยทำการแจกเอกสารประกอบการอบรมเรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมในห้อง
เรียน พร้อมนำบรรยายประกอบ และเปิดโอกาสให้ซักถาม สมาชิกส่วนใหญ่อยากทราบว่า
การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน จะมีวิธีการเลือกนำมาใช้อย่างไรให้เหมาะสม
กับบริบท เช่น การตกแต่งห้องซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยให้การเรียนรู้อาจได้ไม่ดี ได้แก่ ป้ายนิเทศ
แต่กลับเป็นการรบกวนสมาธิของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น การจัดที่นั่งสำหรับเด็กสมาธิสั้น
ให้นั่งใกล้ครู ในกรณีที่มีเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นหลายคนจะทำอย่างไร เพราะหากนั่งใกล้กัน
ก็มักจะแหย่เพื่อน และรบกวนซึ่งกันและกัน การใส่ใจกับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมากเกินไป

จะเป็นการละเลยเด็กปกติทั่วไปหรือไม่ อย่างไร คำถามเหล่านี้น่าสนใจทั้งสิ้น เพราะครูที่ขาดประสบการณ์มักตัดสินใจยากในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม และเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นความใส่ใจ และต้นตัวในการที่จะเรียนรู้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ผู้วิจัยได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะตามสมควร

ต่อจากนั้นเป็นการฉายวีดิทัศน์เรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน สำหรับเด็กสมาธิสั้น โดยให้สมาชิกบันทึกข้อสังเกตที่ตนพบ รวมทั้งเทคนิควิธีการที่ครูนำมาใช้ในการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยบันทึกในใบงานที่ 2

เมื่อนำใบงานที่ 2 ของสมาชิกมาสรุปจะพบว่า สิ่งที่สมาชิกสังเกตและบันทึกไว้ คือ การจัดสภาพแวดล้อมด้วยกายภาพ ได้แก่ การจัดที่นั่งผู้เรียนที่มีภาวะสมาธิสั้นให้เหมาะสม คือ อยู่ในสายตาที่ครูสามารถสังเกตพฤติกรรมได้ง่าย และเมื่อทำกิจกรรมกลุ่มก็จัดให้อยู่ในกลุ่มที่มีสมาธิสั้นน้อยกว่ากลุ่มอื่น เพื่อให้เด็กสามารถมีบทบาทได้อย่างเด่นชัด และไม่มีสิ่งกระตุ้นจากสมาชิกอื่นมากเกินไป ส่วนเทคนิคที่ครูนำมาใช้ คือ การให้แรงเสริมการตกลงเงื่อนไขทางด้านพฤติกรรม การส่งสัญญาณเตือนเมื่อมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เป็นต้น ในส่วนนี้พบว่าสมาชิกสามารถสังเกตได้ครบถ้วน

ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 3 ให้สมาชิกร่วมกันปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนโดยนำปัญหาที่ได้จากใบงานที่ 1 เป็นกรณีศึกษา ในขั้นนี้สังเกตได้ว่า สมาชิกช่วยกันทำงานเป็นอย่างดี มีการปรึกษาวิเคราะห์ปัญหา และค้นหาวิธีการที่เหมาะสมมาแก้ปัญหา มีการปรึกษานอกกลุ่มเป็นครั้งคราว จากนั้นนำเสนอหน้าห้อง โดยมีผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำ ส่วนสมาชิกอื่น ๆ เรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน

ขั้นสรุป ผู้วิจัยขอให้สมาชิกช่วยกันสรุปประเด็นหลักที่ใช้ในการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน พบว่าสมาชิกสามารถสรุปได้ค่อนข้างครบถ้วน และยกตัวอย่างได้ชัดเจน

การประเมินผล ผู้วิจัยสังเกต พบว่า สมาชิกให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ด้วยดีมีการซักถาม อภิปรายในขอบเขตที่ควรจะเป็น ในขณะที่สมาชิกคนหนึ่งถามคนอื่น ๆ จะให้ความสนใจ และร่วมเสนอความคิดเห็น เพิ่มเติมจากประสบการณ์ของตน

ส่วนการประเมินจากใบงานที่ 1-3 พบว่า ผลงานอยู่ในระดับที่ใช้ได้สะท้อนถึงความตั้งใจ
ของผู้เข้ารับการอบรม

ภาคผนวก จ
บันทึกการดำเนินการวิจัย

บันทึกการดำเนินการวิจัย

ดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ให้คำปรึกษากลุ่มแก่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ทุกวันจันทร์ และวันพฤหัสบดี เวลา 07.40-08.30 น. ที่ห้องประชุมอาคารทองกวาวภิรมย์
 2. ประชุมครู และผู้ปกครองร่วมกันทุกวันศุกร์ เวลา 14.30-15.30 น. ที่ห้องประชุมอาคารทองกวาวภิรมย์
- ทั้ง 2 ส่วน ดำเนินการในช่วงเดียวกันรายละเอียดมีดังนี้

ให้คำปรึกษากลุ่มแก่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น
ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ (วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2551)

ขั้นสร้างสัมพันธภาพ

ผู้วิจัยกล่าวทักทายและชวนสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคย

สมาชิกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ต่างแย่งกันซักถามว่าทำไม พวกตนจึงได้รับเลือกให้เข้ากลุ่มในขณะที่เพื่อนอีกหลายคนอยากเข้าร่วมด้วย สังเกตได้ว่ามีเด็ก ๆ บางคนมาขึ้นเมียงมองเป็นระยะ ๆ สมาชิกแนะนำตนโดยมีเพื่อน ๆ คอยกระเช้าเข้าหาเหย่ตลอดเวลา บรรยากาศสนุกสนานเป็นกันเอง แต่ไม่ค่อยมีใครฟังใคร ผู้วิจัยต้องหยุดพูดเป็นช่วง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนหันกลับมาสนใจ

เมื่อผู้วิจัยชี้แจงถึงวิธีการ รูปแบบและกฎระเบียบที่จะนำมาใช้ สมาชิกก็ต่อรองบ้างก็มีการเพิ่มกฎเกณฑ์ที่ตนตั้งขึ้นเอง แทบจะกล่าวได้ว่า สมาชิกแย่งกันพูด ส่งเสียงดัง แม้จะเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ และเป็นการพบกันครั้งที่สอง จนผู้วิจัยต้องปรามเป็นระยะ ๆ เนื่องจากเกรงว่าสมาชิกจะฟังไม่เข้าใจ หรือเข้าใจคลาดเคลื่อน

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

สมาชิกเริ่มให้ความสนใจอีกครั้งเมื่อเริ่มต้นทำกิจกรรมในใบงานที่ 1 ต่างคิดสร้อยคำร้องใหม่ ๆ ไม่ซ้ำกันรวมทั้งท่าทางประกอบจังหวะ จนเกินเวลา และผู้วิจัยขอให้หยุดชั่วคราว เพื่อดำเนินกิจกรรมต่อไป ผู้วิจัยพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ คิดเร็ว และลองทำท่าทางทันทีที่ตนคิด มีสมาชิกคนหนึ่งค่อนข้างเงียบ ๆ เหม่อลอยบางครั้ง ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนด้วยดี แต่ไม่ค่อยแสดงความเห็น มักเป็นผู้ตามที่ดี เมื่อซักถามถึงสิ่งที่สมาชิกได้จากกิจกรรม ต่างก็ตอบตามความคิดของตน จนเกือบจะเรียกได้ว่าพูดพล่ง ต่างแย้งกันพูดไม่มีใครฟังใครทำให้คำตอบของบางคนเหมือนกับเพื่อน ทั้ง ๆ ที่อีกคนเพิ่งพูดจบไปอย่างไรก็ตาม สมาชิกมีความคิดเป็นของตนเอง คำตอบที่ได้มักเป็นเรื่องของความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เช่น “สนุกสนาน” “ได้หัวเราะ” “ได้เห็นเพื่อนทำท่าทางตลก” “ถ้าไม่ฟังเราจะทำผิด” โดยไม่ได้พิจารณาหรือคิดต่อไปว่าเหตุใดตนจึงทำผิด ผู้วิจัยต้องพยายามชักชวนในที่สุดสมาชิกสามารถสรุปประเด็นได้ว่า “การขาดสมาธิ ทำให้เราฟังไม่เข้าใจ และทำผิดพลาด”

ผู้วิจัยแจกเอกสารประกอบการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 1 ให้สมาชิกอ่านก่อนบรรยายประกอบ ปรากฏว่าสมาชิกอ่านเร็ว ซ้ำ ไม่เท่ากัน ทำให้เพื่อนที่อ่านเสร็จแล้วพยายามเร่งเร้าคนอื่น ๆ ทำให้ขาดสมาธิ ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนวิธีการใหม่ ให้อ่านทีละคน โดยตกลงว่าจะเรียกคนที่นั่งนิ่ง ๆ อ่านก่อน ทำให้สมาชิกหลายคนพยายามทำตัวให้นิ่ง เพื่อจะได้รับเลือก สังเกตได้ว่าบางคน กอดอกตนไว้เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนนั่งนิ่งเพียงใด แต่พฤติกรรมดังกล่าวก็คงอยู่ไม่ได้นาน เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 10 นาที ผู้วิจัยให้สมาชิกเวียนกันอ่าน โดยบอกว่าจะถามเรื่องราวหลังจากอ่านจบแล้ว เพื่อบอกให้สมาชิกเตรียมทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่อง ด้วยวิธีนี้ทำให้สมาชิกตั้งใจอ่าน และอาจเป็นเพราะต้องระวังว่าเมื่อใดตนจะได้เป็นคนอ่านบ้าง เมื่ออ่านจบผู้วิจัยได้ถามนักเรียนถึงประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับสมาธิสั้น ในลักษณะการพูดคุยและเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของตน พบว่า สมาชิกให้ความสนใจเป็นอย่างดีอาจเป็นเพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว ที่ตนมีประสบการณ์ร่วมหรือคล้ายคลึง และเพื่อให้สมาชิกตระหนักและเข้าใจตนเองได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยให้สมาชิกทำแบบประเมินภาวะสมาธิสั้น ในช่วงนี้สมาชิกต่าง จะมักขม่น ทำงานของตนอย่างตั้งใจ สังเกตว่าสมาชิก

แต่ละคนใช้เวลาคิดไม่ร้อนอย่างที่ผ่านมา บางคนไม่เข้าใจคำถามก็ขอให้ผู้วิจัยอธิบายให้ฟังเพิ่มเติมก่อนตัดสินใจประเมินตนต่อไป

ผู้วิจัยขอให้สมาชิกร่วมกันเสนอปัญหาที่ตนประสบจากภาวะสมาธิสั้น ในช่วงแรกต่างนั่งเงียบ บางคนขยับตัวไปมา แต่ไม่กล้าตอบ จนผู้วิจัยขออาสาสมัครนำเสนอเรื่องที่ตนพบทั้งในห้องเรียนและที่บ้าน ทำให้หลายคนกล้าที่จะเล่าเรื่อง เมื่อพบว่า เพื่อน ๆ มีประสบการณ์เช่นเดียวกับตน เช่น ถูกเพื่อนล้อเลียน ไม่ให้เข้ากลุ่ม พ่อแม่บ่นเรื่องการเที่ยวเชิญทำการบ้าน ครูไม่พอใจที่นักเรียนทำงานไม่เสร็จ หรือไม่ส่งงาน เป็นต้น สมาชิกกล่าวว่าตนรู้สึกท้อและบางครั้งไม่อยากมาโรงเรียน ผู้วิจัยได้ให้กำลังใจและเสนอแนะวิธีแก้ปัญหา รวมทั้งขอให้สมาชิกช่วยกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอีก สมาชิกช่วยกันคิดและนำเสนอความคิดเห็นบนคลิปบอร์ดร่วมกัน พร้อมกับรับปากว่าจะนำไปใช้ ต่อจากนั้นผู้วิจัยให้สมาชิกกล่าวถึง ความคาดหวังของแต่ละคนในการเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งส่วนมากต้องการให้คนอื่น ๆ เข้าใจและยอมรับตน

ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยขอให้สมาชิกร่วมกันสรุปประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการสร้างความคุ้นเคยและการสานสัมพันธ์ภาพ สมาชิกแย้งกันพูด จนผู้วิจัยต้องขอให้พูดทีละคนจนครบ มีบางคนที่ยังไม่ค่อยแสดงออกนัก ในขณะที่หลายคนแสดงความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

ให้คำปรึกษากลุ่มแก่เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

ครั้งที่ 2 เทคนิคการเรียนรู้ (วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2551)

ขั้นสร้างสัมพันธ์ภาพ

ผู้วิจัยให้สมาชิกแบ่งเป็น 2 กลุ่ม เพื่อทำกิจกรรม สังเกตได้ว่า บางคนไม่ได้รับการยอมรับให้เข้ากลุ่ม ผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาด้วยการแบ่งกลุ่มโดยวิธีการสุ่มสมาชิกเข้ากลุ่ม ในขณะทำงานพบว่า สมาชิกบางคนยึดแนวคิดของตนเป็นหลัก ไม่ค่อยฟังความคิดเห็นผู้อื่น มีการโต้เถียงกันบ้าง ในที่สุดต้องมีการจัดลำดับให้สมาชิกออกความคิดเห็นเท่า ๆ กัน

และเลือกตัวแทนออกมานำเสนอผล ในส่วนนี้สมาชิกทำได้ค่อนข้างดีแม้จะยังให้เหตุผลที่ไม่ชัดเจนนัก

ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยแจกเอกสารให้สมาชิกอ่าน โดยผลัดกันอ่านทีละคนให้เพื่อนฟัง เพื่อสร้างความสนใจของสมาชิก เพราะสมาชิกมักแอบคุยกันในขณะผู้วิจัยอธิบาย จากนั้นจึงซักถามสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ว่าใครเคยใช้เทคนิคใดบ้าง สมาชิกให้ความสนใจเป็นอย่างดี มีการยกตัวอย่างประกอบว่าตนมีเทคนิคใดบ้างที่นำไปใช้แล้วได้ผล เช่น สมาชิกคนหนึ่งเล่าว่า แม่บังคับให้ตนอ่านหนังสือล่วงหน้าทุกวันตอนเย็น ตอนแรก ๆ ไม่ชอบ ต่อมาเกิดความเคยชินและชอบ บางเทคนิค สมาชิกยอมรับว่าไม่เคยทำเลย คือ ตั้งใจฟัง และยกมือถามเมื่อไม่เข้าใจ รวมทั้งทำการบ้านทันทีที่ครูสั่ง หรือการทบทวนบทเรียนกับเพื่อน และการตั้งคำถามด้วยตนเอง สมาชิกสนุกกับการได้เรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ และสนใจที่จะนำไปใช้ เช่น การเขียนเป็นภาพหรือแผนภูมิ แต่ยอมรับว่า คงจะทำได้ยาก ในส่วนของการจดข้อความสำคัญในสมุดโน้ต ต่างกล่าวว่าตนก็เคยเขียน และไม่ชอบเขียน

ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยมอบหมายงานให้ทำด้วยการเขียนแผนผังความคิดที่เกี่ยวกับเทคนิคการเรียนรู้ เพื่อสรุปความเข้าใจเป็นภาพ ซึ่งจะทำให้สมาชิกมีความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น สังเกตพบว่าสมาชิกตั้งใจทำงานเป็นอย่างดี ต่างแสดงฝีมือการวาดของตนอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยให้แรงเสริมสำหรับสมาชิกที่ทำได้ดี และให้กำลังใจสำหรับคนอื่น ๆ ที่พยายามทำ จากนั้นจึงให้สมาชิกกล่าวถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการนำเทคนิคการเรียนรู้ไปใช้ และทำการยุติการให้คำปรึกษากลุ่ม

ประชุมครู และผู้ปกครองร่วมกัน ประชุมครั้งที่ 2 (วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2551)

ผู้วิจัยได้พูดคุยซักถามผู้ปกครองและครู ถึงพฤติกรรมทั่ว ๆ ไป ของเด็กทั้งที่บ้าน และโรงเรียนเพื่อบันทึกผลประกอบการศึกษาเชิงปริมาณ และทำการติดตามผลจากการประชุมครั้งที่แล้ว

ผู้ปกครองรายงานว่า เด็กมาขอให้ตนซื้อสมุดเล็ก ๆ ให้ บอกว่าเอาไปจดงาน ตนได้ถามว่าทำไมไม่ใช้สมุดโรงเรียน เด็กบอกว่าเป็นสมุดจดส่วนตัว เอาไว้จดสิ่งที่จะสอบ และขอให้ผู้ปกครองช่วยตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน เพื่อว่าตนตอบได้หรือไม่ ส่วนอีกคนเล่าว่า ลูกของตนเขียนแผนภาพคล้าย ๆ แผนที่ ติดไว้ในห้องเต็มไปหมด เมื่อถามว่า คืออะไร เด็กบอกว่าเป็นแผนผังความคิด ที่ทำขึ้นหลังจากอ่านหนังสือแล้ว โดยมีการวาดภาพประกอบ ระบายสีเส้นเด่นชัด ผู้วิจัยจึงอธิบายเพิ่มเติมว่าสิ่งเหล่านี้ คือ ส่วนหนึ่งของเทคนิคการเรียน เข้าใจว่าเด็กคงนำวิธีการที่ได้จากการฝึกอบรมไปลองใช้ในสภาพการณ์จริงตามที่ตนถนัดหรือชอบ โดยภาพรวมดูเหมือนเด็กจะตื่นตัวต่อสิ่งที่ตนกำลังเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เมื่อถามต่อว่าผู้ปกครองมีบทบาทอย่างไร หลายท่านได้ตอบว่า ได้นำความรู้ทักษะไปปรับใช้ในบริบทของตน เช่น ดูแลลูกน้อยลง หลังจากที่อยู่ว่าพฤติกรรมของเด็กเป็นผลจากภาวะสมาธิสั้น พูดกับลูกดีขึ้น ไม่บ่นเหมือนเมื่อก่อน แต่จะใช้คำพูดสั้น ๆ แทน จึงพบว่าเด็กทำตามมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์เริ่มดี ไม่ทะเลาะกัน ใช้เวลาอยู่กับลูกมากขึ้น

ส่วนบทบาทที่ทำอยู่ตอนนี้ คือ สื่อสารกับครูโดยใช้การ์ดสื่อสารมีบางรายที่โทรปรึกษาเป็นส่วนตัว และบางรายพบครูตอนมารับลูก แต่เป็นการพบแบบไม่เป็นทางการ ไม่ได้นัดหมาย ผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วมในการเรียนของลูก หลังจากสื่อสารกับครูด้วยการ์ด ทำให้ทราบความเป็นไปของลูก เมื่ออยู่ที่โรงเรียน รู้สึกทันเหตุการณ์เหมือนอ่านข่าวประจำวัน มีส่วนทำให้เด็กหลบเลี่ยงงานที่ยังทำไม่เสร็จไม่ได้ อีกทั้งมีเรื่องพูดคุยกับลูกในส่วน of โรงเรียนมากขึ้น

ส่วนครูเล่าว่า ตอนนี้ก็เริ่มปรับสภาพห้องเรียนสอน จัดที่นั่งใหม่ แยกคู่ที่คุยและเล่นกัน จัดให้นั่งกับคนที่ตั้งใจเรียน และหาเพื่อนเป็นผู้ช่วยครู ดูแลพฤติกรรมในสถานะคู่หู Buddy ทำแผนการเรียนรู้ด้วยกันในทีมที่สอน โดยบูรณาการในส่วนของหลักการสอน การปรับโครงสร้างการเรียนรู้ และกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ในรูปของแผนการสอนแบบคู่ขนาน ทำให้เหนื่อยน้อยลง เพราะไม่ต้องสอนซ่อมเฉพาะกลุ่ม เด็กให้ความสนใจมากขึ้น บางคนมีเทคนิคการเรียนรู้มาแล้วให้เพื่อนฟัง ทำนองว่าตนมีเคล็ดลับการเรียนรู้ เลยอาจต้องการรักษาระดับการเรียนรู้ หรือความสนใจให้ดีขึ้นกว่าเดิม ในส่วนการสื่อสารด้วยการ์ด ผู้ปกครองร่วมมือดี ให้ข้อเสนอแนะ หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลทุกวัน มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ทำให้มีกำลังใจที่จะทำงานต่อไป แม้จะมีภาระมากขึ้นกว่าเดิม ในส่วนของการเตรียมการสอนให้เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นระยะแรก ๆ ที่ยังไม่เคยชิน

ผู้วิจัยได้ให้กำลังใจครูในส่วนของภาระหน้าที่ดังกล่าว และเสริมว่าเด็ก ๆ เริ่มสนใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง หลายคนอยากเรียนเก่ง ทำงานเสร็จ บางคนเริ่มมีกำลังใจที่ผู้ปกครองเห็นความพยายาม เด็กเล่าว่า แม่ใจดีขึ้น มีชมบ้าง และไม่คอยโดนครูดุเหมือนเมื่อก่อน บางคนให้สัญญาว่าจะทำงานที่ค้างให้เสร็จ และเล่นให้น้อยลง เมื่อถามว่าเด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรที่สภาพการณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนไป เด็กตอบว่าชอบ ผู้วิจัยจึงบอกว่า ครูกับผู้ปกครองก็คงอยากให้เด็กเปลี่ยนแปลงเหมือนกัน ซึ่งผลจะเป็นอย่างไรคงต้องรอดูต่อไป

เมื่อผู้วิจัยซักถามถึงปัญหาและอุปสรรคที่พบ ผู้ปกครองตอบว่าในขณะนี้ยังไม่มี แต่อยากให้มีการปรับปรุงการ์ดสื่อสาร ด้วยการเพิ่มเนื้อที่ให้ผู้ปกครองได้เขียนรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กเมื่ออยู่บ้าน ผู้วิจัยรับปากว่าจะดำเนินการปรับปรุงในส่วนนี้ ส่วนครูกล่าวว่า โดยภาพรวมขณะนี้เป็นไปได้ด้วยดี ต่อจากนั้นจึงขอพบผู้ปกครองเป็นการส่วนตัว 2 ราย เพื่อปรึกษาปัญหาพฤติกรรมเฉพาะราย

ภาคผนวก จ
ข้อมูลดิบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการทำงานสำเร็จ
การควบคุมตน และทักษะทางสังคม

ตาราง 16

การทำงานสำเร็จ (กลุ่มควบคุม) AC-pre

คนที่	ภาษาไทย			คณิตศาสตร์			คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่			
	1	2	3	1	2	3			
1	1	1	1	0	1	1	5	0.8	0.40
2	2	2	2	2	2	2	12	2.0	0.00
3	2	1	2	2	2	2	11	1.8	0.40
4	1	2	2	2	2	2	11	1.8	0.40
5	2	1	1	1	2	2	9	1.5	0.54
6	2	1	1	1	2	2	9	1.5	0.54
7	2	0	1	2	2	2	9	1.5	0.54
8	1	1	1	1	1	1	6	1.0	0.00

ตาราง 17

การทำงานสำเร็จ (กลุ่มควบคุม) AC-post

คนที่	ภาษาไทย			คณิตศาสตร์			คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่			
	1	2	3	1	2	3			
1	1	0	1	0	1	2	5	0.8	0.40
2	2	2	3	3	2	3	15	2.5	0.54
3	2	2	2	2	2	2	12	2.0	0.00
4	1	3	2	2	2	2	12	2.0	2.00
5	1	1	0	0	2	2	6	1.0	0.89
6	1	1	2	1	2	2	9	1.5	0.54
7	2	2	1	2	2	2	11	1.8	0.40
8	1	0	1	2	1	1	6	1.0	0.63

ตาราง 18

ทักษะทางสังคม (กลุ่มควบคุม) *Pre-test*

คนที่	สังคม		วิทยาศาสตร์		อังกฤษ		คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่		ครั้งที่		ครั้งที่				
	1	2	1	2	1	2			
1	2	2	2	2	2	2	12	2.0	0.00
2	0	0	0	0	0	0	0	0.0	0.00
3	1	2	1	1	0	1	6	1.0	0.63
4	1	1	1	1	1	1	6	1.0	0.00
5	1	1	1	1	1	1	6	1.0	0.00
6	1	1	1	1	1	1	6	1.0	0.00
7	1	1	1	1	1	1	6	1.0	0.00
8	2	2	2	2	2	2	12	2.0	0.00

ตาราง 19

ทักษะทางสังคม (กลุ่มควบคุม) *Post-test*

คนที่	สังคม		วิทยาศาสตร์		อังกฤษ		คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่		ครั้งที่		ครั้งที่				
	1	2	1	2	1	2			
1	2	2	2	2	2	2	12	2.0	0.00
2	0	0	0	0	0	0	0	0.0	0.00
3	1	1	1	1	1	1	6	1.0	0.00
4	1	1	1	1	1	1	6	1.0	0.00
5	1	1	1	1	1	1	6	1.0	0.00
6	1	2	1	1	0	1	6	1.0	0.63
7	1	1	1	1	1	1	6	1.0	0.00
8	2	2	2	1	1	1	9	1.5	0.54

ตาราง 20

การควบคุมตน (กลุ่มควบคุม) Pre-test

คนที่	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		อังกฤษ		คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่		ครั้งที่		ครั้งที่				
	1	2	1	2	1	2			
1	2	1	1	2	1	1	8	1.3	0.51
2	2	2	1	1	1	1	8	1.3	0.51
3	2	1	2	2	1	1	9	1.5	0.54
4	1	1	1	1	0	1	5	0.8	0.40
5	2	1	2	2	1	1	9	1.5	0.54
6	2	1	1	1	1	2	8	1.3	0.51
7	2	1	1	2	2	1	9	1.5	0.54
8	1	2	2	1	1	1	8	1.3	0.51

ตาราง 21

การควบคุมตน (กลุ่มควบคุม) Post-test

คนที่	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		อังกฤษ		คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่		ครั้งที่		ครั้งที่				
	1	2	1	2	1	2			
1	1	2	2	2	2	1	10	1.6	0.51
2	2	2	2	2	1	1	10	1.6	0.51
3	3	2	2	2	2	2	13	2.1	0.40
4	2	2	2	2	1	2	11	1.8	0.40
5	2	1	2	2	2	1	10	1.6	0.51
6	2	2	2	1	2	2	11	1.8	0.40
7	2	2	2	2	2	1	11	1.8	0.40
8	2	3	2	2	2	2	13	2.1	0.40

ตาราง 22

การทำงานสำเร็จ (กลุ่มทดลอง) AC-pre

คนที่	ภาษาไทย			คณิตศาสตร์			คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่			
	1	2	3	1	2	3			
1	2	1	2	2	2	2	11	1.83	0.40
2	1	1	1	1	1	1	6	1.00	0.00
3	2	2	2	3	2	3	14	2.30	0.51
4	2	2	2	2	2	2	12	2.00	0.00
5	2	2	1	2	2	2	11	1.80	0.40
6	0	1	0	1	1	0	3	0.50	0.54
7	1	2	1	2	2	1	9	1.50	0.54
8	1	1	2	2	1	1	8	1.30	0.51

ตาราง 23

การทำงานสำเร็จ (กลุ่มทดลอง) AC-post

คนที่	ภาษาไทย			คณิตศาสตร์			คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่			
	1	2	3	1	2	3			
1	4	4	3	4	4	4	23	3.8	0.40
2	2	4	3	4	4	4	21	3.5	0.83
3	4	4	4	4	4	4	24	4.0	0.00
4	4	4	3	3	3	4	21	3.5	0.54
5	4	3	4	4	4	4	23	3.8	0.40
6	2	2	2	2	2	2	12	2.0	0.00
7	4	4	4	4	4	4	24	4.0	0.00
8	2	3	3	3	3	3	17	2.8	0.40

ตาราง 24

ทักษะทางสังคม (กลุ่มทดลอง) Pre-test

คนที่	สังคม		วิทยาศาสตร์		อังกฤษ		คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่		ครั้งที่		ครั้งที่				
	1	2	1	2	1	2			
1	1	1	1	1	1	1	6	1	0
2	1	1	1	1	1	1	6	1	0
3	2	2	2	2	2	2	12	2	0
4	2	2	2	2	2	2	12	2	0
5	1	1	1	1	1	1	6	1	0
6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	1	1	1	1	1	1	6	1	0
8	2	2	2	2	2	2	12	2	0

ตาราง 25

ทักษะทางสังคม (กลุ่มทดลอง) Post-test

คนที่	สังคม		วิทยาศาสตร์		อังกฤษ		คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่		ครั้งที่		ครั้งที่				
	1	2	1	2	1	2			
1	2	3	3	2	1	1	12	2.0	0.89
2	1	1	1	1	1	1	6	1.0	0.00
3	3	2	2	2	1	2	12	2.0	0.63
4	2	1	3	2	2	2	12	2.0	0.63
5	2	1	2	2	1	1	9	1.5	0.54
6	0	0	0	0	0	0	0	0.0	0.00
7	3	2	3	2	1	1	12	2.0	0.89
8	1	2	2	2	1	1	9	1.5	0.54

ตาราง 26

การควบคุมตน (กลุ่มทดลอง) Pre-test

คนที่	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		อังกฤษ		คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่			
	1	2	1	2	1	2			
1	2	1	2	1	1	2	9	1.50	0.54
2	2	2	1	2	1	1	9	1.50	0.54
3	2	1	2	2	1	1	9	1.50	0.54
4	2	2	2	2	1	1	10	1.66*	0.51
5	2	1	2	2	1	1	9	1.50	0.54
6	2	2	1	1	1	1	8	1.30*	0.51
7	1	1	1	1	1	1	6	1.00	0.00
8	1	1	1	0	1	0	4	0.66*	0.51

ตาราง 27

การควบคุมตน (กลุ่มทดลอง) Post-test

คนที่	ภาษาไทย		คณิตศาสตร์		อังกฤษ		คะแนน	$\bar{X}$	SD
	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่			
	1	2	1	2	1	2			
1	3	3	3	3	2	3	17	2.8*	0.40
2	4	3	4	3	3	3	20	3.3	0.51
3	3	3	3	3	2	3	17	2.8*	0.40
4	4	3	3	4	3	3	20	3.3	0.51
5	3	4	4	3	1	2	17	2.8*	1.16
6	3	4	3	4	3	3	20	3.3	0.51
7	3	3	3	3	4	3	19	3.1	0.40
8	4	3	3	4	3	3	20	3.3	0.51

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการฝึกอบรม

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะสมาธิสั้นสำหรับผู้ปกครอง

คำสั่ง จงกาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ท่านคิดว่าถูกต้อง และกาเครื่องหมาย X หน้าข้อที่ไม่ถูกต้อง

- _____ 1. เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นเกิดจากความผิดปกติของสมอง
- _____ 2. เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นเกิดจากการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม
- _____ 3. เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นรักษาให้หายได้โดยทางการแพทย์
- _____ 4. การสื่อสารที่ดีช่วยเสริมทักษะทางสังคม
- _____ 5. สมาชิกในบ้านควรมีความรู้เรื่องภาวะสมาธิสั้น
- _____ 6. ความใส่ใจ คือ การให้เวลาลูก
- _____ 7. การปรับพฤติกรรมเป็นหน้าที่ของครู
- _____ 8. การลงโทษช่วยให้เด็กหยาบช้า
- _____ 9. เมื่อลูกโตขึ้นพฤติกรรมที่ไม่ดีอาจหายไปได้
- _____ 10. การเป็นแบบอย่างที่ดีไม่จำเป็นต้องสอนด้วยวาจา
- _____ 11. การติดต่อปรึกษาเรื่องลูกกับครูเป็นสิ่งจำเป็น
- _____ 12. การสอนการบ้านให้ลูกเป็นสิ่งไม่เหมาะสม
- _____ 13. การฝึกวินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น
- _____ 14. การที่ลูกไม่มีเพื่อนไม่ใช่ปัญหาสำคัญมากกว่าเรื่องเรียน
- _____ 15. การคัดสื่อสารควรมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขพฤติกรรม

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจภาวะสมาธิสั้นสำหรับครู

คำสั่ง จงกาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ท่านคิดว่าถูกต้อง และกาเครื่องหมาย X หน้าข้อที่ไม่ถูกต้อง

- _____ 1. ภาวะสมาธิสั้นเป็นกรรมพันธุ์รักษาไม่หาย
- _____ 2. ภาวะสมาธิสั้นไม่สามารถเรียนหนังสือได้
- _____ 3. ภาวะสมาธิสั้นเป็นเรื่องปกติของเด็กวัยเรียน
- _____ 4. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในห้องเรียนช่วยให้เด็กเรียนได้ดีขึ้น
- _____ 5. เทคนิคการสอนเด็กสมาธิสั้นนำมาใช้กับเด็กทั่วไปได้
- _____ 6. การจัดเพื่อนคู่หูช่วยให้เด็กสมาธิสั้นเรียนได้ดีขึ้น
- _____ 7. ความประพดติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเกี่ยวข้องกัน
- _____ 8. เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นสามารถปรับพฤติกรรมได้
- _____ 9. กฎเกณฑ์ในห้องเรียนช่วยให้เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นคุมตนเองได้
- _____ 10. การให้แรงเสริมไม่ควรนำมาใช้กับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น
- _____ 11. การเปลี่ยนกลุ่มหรือย้ายที่นั่งบ่อย ๆ ช่วยให้เด็กปรับตัวได้เร็วขึ้น
- _____ 12. การสื่อสารกับผู้ปกครองช่วยเด็กสมาธิสั้นได้มาก
- _____ 13. การจัดสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม ควรนำมาใช้กับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น
- _____ 14. การสอนเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น ควรใช้วิธีเรียนรู้แบบลงมือกระทำ
- _____ 15. การกระตุ้นผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

ภาคผนวก ซ

ค่า IOC ของแบบประเมินการฝึกอบรมและโปรแกรมฝึกอบรม

ตาราง 28

ค่าดัชนีความตรงเชิงโครงสร้างของแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานสำเร็จ
การควบคุมตน และทักษะทางสังคม

แบบประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
การทำงานสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
การควบคุมตน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ทักษะทางสังคม	+1	0	+1	+1	0	3	0.6	ใช้ได้

ตาราง 29

สรุปผลค่าดัชนีความสอดคล้องตรงเชิงโครงสร้างของโปรแกรมการให้คำปรึกษา
แบบกลุ่ม

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
1. กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. กิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	0	+1	+1	+1	0.80
3. กิจกรรมสอดคล้องกับผู้รับคำปรึกษา	+1	+1	+1	0	+1	0.80
4. การวัดประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. การประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	0	+1	+1	0.80
6. การประเมินผลใช้วิธีการที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7. ความสมบูรณ์ของเนื้อหา	+1	+1	+1	0	+1	0.80
8. ความเหมาะสมของเนื้อหา	+1	+1	0	+1	+1	0.80
9. การเรียงลำดับเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	0	0.80
10. ความเหมาะสมของเวลา	+1	+1	0	+1	+1	0.80
รวม	1	0.9	0.7	0.8	0.9	0.86

ตาราง 30

สรุปผลค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของโปรแกรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
สำหรับครู

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
1. กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. กิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	0	+1	+1	+1	0.80
3. กิจกรรมสอดคล้องกับผู้อบรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4. การวัดประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. การประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	0	+1	+1	0.80
6. การประเมินผลใช้วิธีการที่เหมาะสม	+1	+1	+1	0	+1	0.80
7. ความสมบูรณ์ของเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8. ความเหมาะสมของเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9. การเรียงลำดับเนื้อหา	0	+1	+1	+1	+1	0.80
10. ความเหมาะสมของเวลา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
รวม	0.9	0.9	0.9	0.9	1	0.92

ตาราง 31

สรุปผลค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของโปรแกรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
สำหรับผู้ปกครอง

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
1. กิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	+1	0	+1	+1	+1	0.80
2. กิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	0	0	+1	0.60
3. กิจกรรมสอดคล้องกับผู้อบรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4. การวัดประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. การประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	0	+1	+1	0.80
6. การประเมินผลใช้วิธีการที่เหมาะสม	+1	0	+1	+1	+1	0.80
7. ความสมบูรณ์ของเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8. ความเหมาะสมของเนื้อหา	0	+1	+1	+1	+1	0.80
9. การเรียงลำดับเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10. ความเหมาะสมของเวลา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
รวม	0.9	0.8	0.8	0.9	1.0	0.88